

קונטרס

הבינוני

**פרשת
שמיני
תשפ"ג**

שנה ה'
חוברת כ"ט
גליון 249

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קפ"ז

יום שלישי פרשת צו ו' ניסן תשפ"ג

ה והגדת לבנך - לעורר את רצונו הפנימי ולהאיר את נשמתו
 היתכן לחנך לאמונה ובטחון? | שורש כל המצוות | ושנתם לבניך - והלכת בדרכיו | משביע לכל חי רצון | ישראל מעוררים את הניצוץ של הנבראים | מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' | תשורי מראש אמנה | מדליקין מנר לנר | הצדיקים מעוררים נשמות בלי שום דיבור | צדיק שומר אמונים פותח שערים | אמונה מחוללת ישועות | יש שאין השינוי ניכר מבחוץ | אפשר דאך! - השפעה כעבור שנים רבות | אין צורך לראות תוצאות | קשוט עצמך תחילה | זהירות שלא לגרום נזק | והשיב לב אבות על בנים | שלום שלום לרחוק ולקרוב | מכתב אורגינלי מהקב"ה

מדור עיון תפילה שיעור ע"ד

יום רביעי פרשת צו ז' ניסן תשפ"ג

יז תכלית התפילה ותוצאותיה ברוחניות ובגשמיות
 חביב קרבנם של נשיאים | החכם עיניו בראשו | הרחב פיך ואמלאהו | לך ה' הצדקה | השלך על ה' יהבך | בורא נפשות רבות וחסרונן | מן המיצר קראתי י-ה | הסתכלותו של בר דעת | את הטוב יקבל ואת הרע לא יקבל | תפילה על רוחניות | התייצבו וראו את ישועת ה' | ותן בלבי אמונה הכנעה ועונה | השגת ברוחניות רק בהדרגה

יום שני פרשת שמיני כ"ג ניסן ה'תשפ"א

כה תיקון הבריאה על-ידי דברים שאין בהם צורך
 מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים | כל נברא מוכרח להתעלות | התעלות חפצא דעבירה | כי ממנו נקח לעבוד את ה' | ביאור תשובת ר' נהוראי | והתקדשתם והייתם קדושים | תרומת הנצרכים לשלימות הקהילה | המעלה אתכם מארץ מצרים | אל תחלוק על המקום | כל עכבה לטובה | עיכוב אחר עיכוב

יום שלישי פרשת שמיני כ"ד ניסן ה'תשפ"א

ל הסתכלות במבט של חשיבות כיסוד בעבודת ה'
 אל תהי בז לכל אדם | סוד הבריאה - להשתמודען ליה | האי מאן דבעי למיהוי חסידא | ייזהר לקיים מילי דברכות | על שלא ברכו בתורה תחילה | יסוד ושורש הליצנות | לך לאומן שבראני | הלץ מתלוצץ מעצמו | חוסו על עצמכם והיו תמימים

| כת ליציים אינה מקבלת פני השכינה | שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה | הרבה
ילדות עושה | נכוננו ללצים שפטים | בר דעת חוסך מעצמו יסורים

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת שמיני כ"ז ניסן ה'תשפ"א

חובת הזהירות מאכילת מאכלות אסורות אפילו בשוגג לז

ולא תטמאו ונטמתם במ | שומר נפשו ישמור את הדבר | עבודת הבעש"ט לתקן
את השחיטה | אף אתה הקהה את שיניו | והתקדשתם והייתם קדושים | והסירותי
מחלה מקרבך | מוטב שיהיה שוטה כל ימיו

מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת שמיני כ"ה ניסן תשע"ז

הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א מא

פותח שערי תשובה | תשובה בענין כתיבת ה'אור החיים' ברוח הקודש | תשובה
בענין שוחט שהכשיל את הרבים | את זה תאכלו מכל אשר במים - מנהג אכילת
דג סלמון | קדימה באכילת דגים | המקבלים קדושה משבת קדשך - כוחו של צדיק

מדור אמונה ובטחון

שיעור קפ"ז

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

בן ר' אלטר אהרן ז"ל

יום שלישי פרשת צו ו' ניסן תשפ"ג

והגדת לבנך - לעורר את רצונו הפנימי ולהאיר את נשמתו*

ולהחדיר בהם את כל יסודות האמונה
על-ידי סיפור יציאת מצרים.

אבל אם נתבונן קצת, תתעורר בנו
תמיהה, כי הנה המילה חינוך התפרשה
על-ידי הראשונים² להרגיל, ועניינו להרגיל
את הקטן לעשות דברים מסוימים בגופו
כדי שכאשר יגדל ותיכנס בו הדעת, כבר
יהיה גופו רגיל לעשות את הדברים
הנכונים, כדאיתא בברייתא (סוכה מב, א):
קטן היודע לנענע - חייב בלולב, להתעטף
- חייב בציצית, לשמור תפילין - אביו לוקח
לו תפילין. יודע לדבר - אביו לומדו תורה
וקריאת שמע. הקטן צריך להתרגל לעשות
את הדברים הנכונים הגם בלי דעת, וכן הוא
צריך להתרגל שלא לעשות דברים שאינם
ראויים, כי בלי זה, כשתיכנס בו הדעת, לא

היתכן לחנך לאמונה ובטחון?

בהגיע ליל הפסח יש לנו מצוה גדולה
וחשובה, **מצות והגדת לבנך**, ופירושה שאנו
**מצווים להחדיר בבנינו את אור האמונה
ובטחון**, ומכאן שמצות האמונה והבטחון
שבעצם נוגע לכל השנה כולה **כוללת
להחדיר את אור האמונה והבטחון גם
בנשמות בנינו**. ובכן, עלינו להתבונן במצוה
זו ולראות איך נוכל לקיים אותה יותר
בשלמות.

הנה בקרב ההמון מקובל הדבר שמצות
והגדת לבנך היא אחת מההזדמנויות של
חינוך. הן תמיד צריך לחנך את הבנים, אך
בליל זה, כשהאב יושב עם בניו סביב שולחן
הסדר, זמן מסוגל הוא ביותר לחנכם אז

א. שיעור זה נמסר קודם החג כהכנה לעבודת ליל הסדר, אמנם יסוד הדברים לעניין החדרת האמונה
בצאצאים נוגעים לכל השנה כולה.

ב. ראה סוכה ב, ב, יומא פב, ב ברש"י ועוד ראשונים.

ההתנהגות במדות ישרות ולא רק גמילות חסד, אלא כמו"כ קיום כל המצוות הוא מטעם והלכת בדרכיו, כי הקב"ה מתנהג ג"כ עם כל המצוות שצוונו בהם. ואין הפירוש שאחרי שנתן לנו את המצוות, התחיל גם הוא לקיימן. אלא להיפך. הוא קיים אותן מעולם במדרגות עליונות הנשגבות מבינתנו, ובמתן תורה, אז נתן לנו מהלך גשמי כדי שאף אנו נוכל לעשותן ולהתנהג בהן ועל ידי כן להתקרב אליו. הנה **איך האדם מתקרב אל ה' על-ידי תורה ותפילה ועל ידי עשיית שילוח הקן וזהירות מלבישת שעטנו, ושאר כל המצוות? כי הנשמה היא חלק אלוה-ממעל וכבר התרגלה לעשות את הדברים האלה עוד לפני שנכנסה לגוף.** כשהנשמה נכנסת לגוף, היא נכנסת למסגר, לבית כלא, וכשהאדם נותן לה לעשות את מה שהורגלה לעשות, אע"פ שאין האדם מבין את העומוק ואינו יכול לפרש את הדברים באותיותיהם, היא מרגישה שמחה גדולה, כי זה מה שהיא רוצה.

יש הרבה מאוד אנשים שמעולם לא קיבלו חינוך רגיל ואין להם מחשבה עמוקה לרדת לעומקם של הדברים שהם עושים, ועם כל זה הם מרגישים השתוקקות גדולה הבאה מנשמתם לחזור אל שורשה, ואינם יכולים להסביר זאת. דומה הדבר לתינוק בן יומו שאין לו דעת ואעפ"כ הוא רוצה לחזור לאמו ולינוק ממנה. כך הנשמה רוצה לחזור למקורה על-ידי עשיית כל המצוות. התורה אומרת לאדם: קח לך פרי עץ הדר וכפות תמרים, הדס וערבה, אגוד אותם יחד ושמחת לפני ה' אלוֹקֶיךָ, וכך נשמתך תהיה שמחה ומאושרת, רק תברך קודם לכן בכוונה. כך הקב"ה נותן לנו עוד מצוה ועוד מצוה, ועוד לפני שאנו מכירים את טעמיהן, בעצם זה שאנו מקיימים אותן, אנו נותנים מזון לנשמתנו. מה גם שאף

יוכל להימנע מעשיית הרע היות שגופו כבר התרגל לעשותו במשך י"ג שנים, וכמו כשכתב ההפלאה (פתחא זעירא אות י"ו). על האב להביא אם כן את בנו לבית הכנסת שיישב וילמד ויפרוש מן הדברים האסורים, וכך שתיכנס בו הדעת, כבר יהיה גופו באמצע הדרך.

אך לכאורה כל זה אינו שייך באמונה ובטחון, כי אמונה ובטחון הם דברים השייכים לדעת האדם, ומה שייך להרגיל את הילד בזה. אתה יכול להרגילו לומר פסוקים שבתורה, אתה יכול להרגילו לשבת בסוכה, אבל איך תרגילו באמונה ובטחון, והרי הם עניינים שבלב, שאם האדם מרגישם - הוא מרגישם, ואם לאו - לאו. הקושיא היא בתרי אנפי. האופן הראשון, אפילו איש מבוגר, אינך יכול להכריח אותו להרגיש הרגש מסוים. אתה יכול לספר לו סיפורים, אתה יכול למסור לו דרשות. אך אם יתפעל לבו - יתפעל, ואם לאו - לאו. ואם כן לגבי חינוך איך אפשר להרגיל את הזולת להרגיש אמונה ובטחון. ובאופן השני, הרי מדובר כאן בילד קטן שעדיין אין לו דעת, ובאין דעת, מה שייך להרגילו בדבר שהדעת נחוצה לו. את הילד הקטן אפשר להרגיל רק להפעיל את גופו או להשביתו, כמו שכתב הרמב"ם בפירושו המשניות שנותנים לילד פרס כפי המתאים לבני גילו, ואע"פ שהוא עושה על מנת לקבל פרס, סוף כל סוף גופו מתרגל לעשות או לא לעשות. אבל בדבר שבלב מה שייך להרגילו.

שורש כל המצוות

אין זה אלא שאנו צריכים לקבל הסתכלות חדשה על המושג ללמד אמונה ובטחון. נתחיל מן היסוד ואז נשוב אל הנקודה העיקרית. הנה **שורש כל המצוות נעוץ במצות והלכת בדרכיו.** לא רק

באותיות, ההרגש שהיה עד כה חתום אצלם, יתחיל להתעורר. הם יתחילו להרגיש יותר את נשמתם הפנימית ואת האמונה הטבעית וההכרה שאין לה על מי להשען אלא על ה' יתברך.

הן תראה שכאשר האדם אומר מזמורי תהלים בכוונה ורואה את תיאוריו של דוד המלך שאין לו על מי להשען אלא על אביו שבשמים, נשמתו מתחילה להרגיש כך. למה? כי נשמתו יודעת מזה. רק צריך ללחץ אותה קצת, ואז היא ממילא מרגישה את מה שהיא יודעת מאז ומקדם כי ה' עוזי ומגני בו בטח לבי ונעזרתי. צוה הקב"ה לכל אחד מישראל שיעשה כן לאחרים, ומצות והגדת לבנך מגיעה מאותו שורש. עליך לדבר דיבורים של אמונה אשר יעוררו את נשמת בנך, וכשנשמתו תתעורר, תתנוצץ ממנה האמונה הטבעית הקיימת בה.

משביע לכל חי רצון

אמור מעתה: מצות והגדת לבנך אינה מצות חינוך. **מצות חינוך היא להרגיל את גופו לעשות את הדברים הנכונים** כאמור לעיל, **ומצות והגדת לבנך היא כעין לימוד התורה**, שפירושו **ללחץ את נשמתו עד שתאיר מאליה.**

הקב"ה עושה זאת עם כל אחד ואחד מאתנו, וזהו פירוש הפסוק "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". הוא משפיע שפע לנשמת האדם, ועל ידי השפע, הרצון האמיתי שבאדם מתגלה. הקב"ה מטפס כל יום כעין טיפה כזו בנשמה, זוהי הבת קול שיוצאת כל יום מהר חורב, והנשמה מתעוררת ומשתוקקת אליו². זהו ג"כ הלשון "משביע לכל חי רצון". שובע פירושו

אחרי שנלמד את כל טעמיהן אשר ביכולת אנוש להשיגן, לא נדע אף לא כטיפה מן הים מהטעמים הרבים שיש להן, וכמו שכתב ה'באר מים חיים' (פרשת בה). אך כאמור, **סוף כל סוף הנשמה מקבלת את מה שהיא צריכה לקבל.**

ושנתם לבניך - והלכת בדרכי

ומעתה נבין שמצות והגדת לבנך, אף היא הליכה בדרכי יתברך. הקב"ה מלמד תורה לעמו ישראל, ולכן צוה גם אותך ללמד תורה לאחרים, כי נשמתך זקוקה לכך מאחר שהוא נוהג כך. וכאן אנו מגיעים ליסוד נפלא. **כל נשמה הנמצאת בזה העולם, יש לה השתוקקות מעצם מהותה, וכן יש לה אמונה טבעית ובטחון טבעי בה'**, שהרי היא באה מתחת כסא הכבוד. **אין שום צורך להסביר לה ולשכנע אותה להאמין בה' ולבטוח בו.** היא מרגישה זאת מעצמה. והנה הקב"ה ברוב רחמי חונן לאדם דעת אע"פ שאינו ראוי ואינו כדאי, וכחלק מזה הוא מעורר הרגש זה של הנשמה. גופו מושכו בכל עת לעשות עבירות ולהתרחק מה', אך הקב"ה אינו מזניח אותו, וכל הזמן משקה אותו בטל תחיה לעורר את הנקודה הפנימית של הנשמה כדי שירגיש שהוא רוצה בקרבתו יתברך. וזהו מהחסדים הגדולים ביותר, כי כך אין האדם תועה לגמרי.

צוה הקב"ה את האדם שכדרך שהוא עושה לו, יעשה הוא לאחרים, כי נשמתו זקוקה לכך כאמור. הקב"ה אומר לאדם: השקה את בניך או אנשים אחרים מישראל במים, אין מים אלא תורה, וכך נשמתם תתחיל ללבלב ולצמוח, ואף אם לא יבינו בדיוק את מה שאתה מנסה להסביר

ג. ראה ספר 'בעל שם טוב' עה"ת פרשת בחוקותי בשם ספרי ה'תולדות'.

הניצוץ שבכל הנבראים ואז הם מתחילים לומר שירה.

מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'

כותב על כך ה'שפתי צדיק': "כעין ששמעתי מפה קדוש זקני [ה'חידושי הרי"ם' מגור] ז"ל כשהיה על נשואי קודש שעשה הרה"ק באסטיאל שנתאספו כמעט כל הצדיקים, שמע מפה קדוש הזקן מרן **רבי אברהם יהושע העשיל** זצ"ל, הקב"ה רם ונישא, אין בכח שום בריה לגשת להודות". כפי שאתה רואה, לדוגמא בעלמא, אצל האדם שאין הנמלה יכולה להביע לו תודה. בעל חי יותר גדול, יכול להראות לו בעיניו או בתנועת ראשו ענין של הכרת תודה. לא כן הנמלה. כל שכן האדם שהמרחק בין שפלות עצמו לבין גדלותו של הקב"ה הוא לאין ערוך, שאין בכוחו לגשת להודות.

"אך השבת קודש פותח ואומר מזמור שיר טוב להודות, לפיכך יפארו ויברכו לא-ל כל יצוריו. **על-ידי ששבת קודש מעורר שטוב להודות, נפקח עיני הבריות שיוכלו להודות**".

נססה להבין אפס קצהו של דיבור קדוש זה. שבת קודש היא השכינה עצמה. השכינה רוצה ליתן לנו את הכוח שנוכל להתקרב, שנוכל להודות, שנוכל להשתוקק, שנוכל להבין ולו משהו. ומה היא עושה? היא באה בכבודה ובעצמה להיות אתנו, בבחינת בכל צרתם לו צר. וכשהיא מצומצמת בהיותה כאן בזה העולם, היא רחוקה מן השורש, והרי היא נותנת שירה מתוך הגלות שהיא שרויה בה, ונעשה מעין יחוד קב"ה ושכינתיה. וכשהשכינה עושה

שהאדם מרגיש מלא ואינו צריך יותר כלום. מפצירים בו - "אולי תאכל עוד משהו", והוא מסרב - "לא, לא. איני צריך. טוב לי". הקב"ה מביא את האדם לידי שובע על-ידי שהוא מעורר בו את הרצון הפנימי, דהיינו רצון הנשמה, כי כשרצון זה מתעורר, אין שובע יותר גדול מזה. כך הקב"ה מתנהג עם האדם. אין הוא צריך לשנות את רצונו. הוא צריך רק לעורר את רצונו האמיתי, וכשדבר זה קורה, טוב לו כל-כך לאדם, וכל רצונותיו האחרים בטלים מאליהם. הם נמסים כהמס דונג מפני האש.

ישראל מעוררים את הניצוץ של הנבראים

הנה יש מאמר ידוע ומפורסם של **ה'אוהב ישראל' מאפטא** זי"ע ונלמד אותו כפי שהוא מובא ב'**שפתי צדיק**'¹ (פרשת בשלח אות לה). הנה בפרק שירה מובאים פסוקים רבים משירת החיות ושאר הנבראים והשאלה היא מאין יש להם את היכולת להביע את שירתם החוצה. כותב שם ה'שפתי צדיק': "כל פרק שירה שמשוררים הברואים, זכו על-ידי שירת ישראל". כשבני ישראל אומרים שירה, הם מעוררים את הבריאה שהנבראים יוכלו להביע את שירתם להקב"ה. ועוד שם: "על-ידי שירת הים, האירו ישראל לכל הנבראים שיוכל כל אחד להרגיש ניצוץ חיותו ולשיר שירה". כל נברא הרי יש לו ניצוץ של חיות, וכשהוא מרגיש אותו, מיד הוא מתחיל לומר שירה כפי יכלתו. ומה נותן לו להרגיש אותו ניצוץ? הרי הוא אוכל עכשיו עשב וזה כל מה שמעניין אותו! התשובה היא, כשבן ישראל שהוא נזר הבריאה וכל חלקי הבריאה נמצאים בתוכו נעמד לשורר שירה, דבר זה מעורר את

ד. להרה"ק רבי פנחס מנחם מפליץ זי"ע, נכדו ותלמידו של ה'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע.

לא רק שאינך יודע איך לומר תודה, אלא אינך מצליח לעורר את אמונתך באופן שזה יביא אותך לידי התפעלות". ועל כן הקב"ה ברוב רחמי וחסדיו משביע לכל חי שהרצון הפנימי שלהם יתחיל להתעורר עד שיפרוץ החוצה. וכיון שהקב"ה עושה כן, הנברא מקבל כח לשיר שירה.

מדליקין מנר לנר

מצוה הקב"ה את האדם שיתנהג ג"כ באופן זה. קח לך משהו ששער האמונה והבטחון נעול אצלו. הוא אומר שכבר שמע מהוריו ומוריו את כל עניני האמונה והבטחון פעמים אין סוף ושהוא יכול לחזור עליהם בעל פה, אבל אתה רואה עליו שהוא כעץ יבש. מסכן! הוא מתייסר במכאובים. הוא שקוע בשטויות והבלים. הוא חושב שהוא יכול לקחת לעצמו עושר וכבוד, עד שנדמה שהוא מפרש והעושר והכבוד מלפניך שהכוונה לעצמו. תבין שבפנים האמונה קיימת אצלו, ותפקידך הוא לעורר אותה.

וכיצד מעוררים אותה? לא על-ידי שכנוע, אלא על-ידי דיבור. **כשהאדם מתחיל לדבר דיבורים של אמונה, הרי הוא מעורר את נשמת עצמו** להאיר יותר וגורם לרצונו הפנימי להתגלות, **ובזה הוא מעורר את נשמת זולתו**. אך לזה יש תנאי אחד, שנשמתו תהיה מחוברת לנשמתו, כי אם יהיו ביניהן מחיצות, לא תוכל נשמתו להשפיע עליה. רק כשלא יהיו ביניהן מחיצות, וזאת על ידי שיחשוב עליו מחשבות של אהבה, ברגע שתתלהב נשמתו, תתלהב גם נשמת פלוני. **הוי אומר: תפקידו אינו לשכנע את זולתו, כי אם להסיר את המחיצות ביניהם, ואז ההשפעה תבוא מאליה**. הסיבה האמיתית מדוע כשהיודי אוהב יהודי אחר ומדבר עמו

כן, הרי זה מעורר את כל הנשמות **שבעולם הזה לצאת מהתפעלות ולהתחיל להודות לה'**. כך אמר ה'אוהב ישראל' זיע"א. ואמר על כך ה'חידושי הרי"ם' שמתיקות זו התורה לא זו מפיו ה' רבעי השנה. כלומר, במשך חמשת רבעי השנה נשאר לו המתיקות בפיו מזו התורה.

תשורי מראש אמנה

והנה הנקודה שה'שפתי צדיק' מוציא מדיבור קדוש זה היא **שכל הנברא, אפילו הדומם, וכל שכן האדם, וכל שכן וכל שכן היהודי, יש לו נשמה שמבקשת לשיר שירה להשית**. מהי שירה? תשורי מראש אמנה (שה"ש ד, ח). **שירה היא ביטוי של אמונה. מרוב אמונה שיש לו לאדם, הוא מתחיל לשיר להשית**. השיר הוא ציור המתאר את השייכות שיש לו עם הקב"ה, כדוגמת הציורים שבכל ספר שיר השירים. אבל האדם אינו מצליח. הוא ישן. יש לו נשמה שרוצה לשיר, אבל **צריך להשקות אותה קצת כדי שתתעורר והאמונה שבה תעבור את הגוף העכור ותאיר את האדם באופן שיוכל להשתמש בה למעשה**, וכשיעמוד לדוגמא בפני נסיון בעיני ממונות, יוכל לקפוץ ולומר: "הלא מוונותיו של אדם קצובין, ומה לי לקחת את ממוני ממקום בלתי כשר?", וירגיש באופן אמיתי שהוא מסור בידיו של הקב"ה (על חיינו המסורים בידך) המוביל אותו למקום הטוב ביותר. אנשים מסתכלים עליו ברחמנות, והוא חוזר ומסתכל עליהם, כמה טפשים אתם!!!

ובכן, **מי שבעיקר מעורר את נשמת האדם, הוא הקב"ה**, כפי שאנו רואים בדיבור קדשו של ה'אוהב ישראל'. הקב"ה אומר ככה: "אתה נברא קטן אינך יודע איך להודות. אינך מצליח להביע את אמונתך.

שומע. הא לך מכאן שכאשר האחד ירא מפני שהוא מנותק מאלוקיו, נשמתו משפיעה על הנשמות האחרות הנמצאות אתו להתנתק אף הן ולהמיס את לבבם, ומדה טובה מרובה..." התכוון לומר לו **שכאשר הצדיק יושב ולבו בוער באהבת ה' ויראת ה', בוודאי זה גורם ג"כ להמיס את לבב אחיו, אך לא ביראה נפולה, אלא ביראה אמיתית ובהאבה אמיתית.**

זהו היסוד. **הקב"ה צוה לכל אחד לעשות זאת.** אין צריך להיות צדיק יסוד עולם ולשבת בראש השולחן כדי לעשותו. והגדת לבנך נאמר לכל אחד. הקב"ה אומר: אני פותח לך שער במוחך. עכשיו תדבר, עכשיו תתלהב ותתלהט. אמור שירות ותשבחות בכל עצמותי תאמרנה. וכל זה מתוך הבנה שכאשר הוא יושב עם בניו ואוהב אותם ומדבר באופן כזה, נשמתו מעירה את נשמתם.

צדיק שומר אמונים פותח שערים

הנה היום הוא היארציית של ה'שומר אמונים' הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א, ועליו הרי ישנם סיפורים לרוב על דרך זו. ב'שיח זקנים' הביא מאחד מתלמידיו ששמע מרבו שאמר שהוא פרופסור לתיקון נשמות. וסיפר אותו תלמיד שפעם הגיע אל רבו יהודי אחד בשם ר' ברוך וסיפר בקול בכי ונהי כי זה עידן ועידנים שהוא מוכר דבש תמרים וממנו פרנסתו בדוחק רב, והנה עתה התחיל אחד מבני החבריא של הרבי למכור ג"כ דבש תמרים כמותו ומשיג בזה את גבולו. נענה לו ה'שומר אמונים' בחביבות, וכה אמר לו: "שתי תמיהות יש לי עליך. ראשית כל, בירושלים הרי מתגוררים שבעים אלף איש, וכי אין מספיק מקום לשנים שימכרו דבש תמרים?! ועוד אני תמה, וכי בוכים על הפרנסה?! מאין זה

דיבורי אמונה, זה משפיע עליו עד שהוא מתחיל להרגיש את האמת, היא לא מפני ששמע דברי טעם וסבר וקיבל, אלא מפני שהמדבר עורר את נשמתו ומאחר שהוא אוהב את חבירו, אף נשמתו התעוררה. **אין ההתעוררות באה מבחוץ, מפיו של המדבר לאוזן השומע, אלא היא באה מבפנים, מנשמת השומע.**

ולכן ראינו אצל צדיקים שבדיבור פשוט היו גורמים להתעוררות גדולה בקרב קהל עדת מרעיתם. מה כבר אמרו? הרי סך הכל אמרו מה שרבים אומרים. אבל היתה להם אהבת ישראל גדולה, ויחד עם כן היתה האמונה מפעפעת בהם הרבה, וכיון שכן, היו נשמותיהם של התלויים בהם מתעוררות באופן ממילא.

הצדיקים מעוררים נשמות בלי שום דיבור

אכן לפי האמור אין הדיבור נצרך כי אם לעורר את נשמת המדבר, והאמת שצדיקים היו יכולים מהאי טעמא לעורר נשמות בלי שום דיבור. הנה אצל הרה"ק **מסקווירא** זיע"א הגיע פעם יהודי שלא גדל על ברכי החסידות וענין השולחן הטהור היה זר לו, ושאל אותו: "היתכן שיושבים בשולחן הטהור שתיים או שלוש שעות ואין אומרים דברי תורה? היתכן שדבר כזה יכול להשפיע טובה על החסידים?". השיב לו הרבי: "ראיה מפורשת יש לי מן התורה שאין צריך לדבר בשביל להשפיע. התורה מדברת על היציאה למלחמה (פרשת שופטים כ, ח): ויטפו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו. ולכאורה תמוה, הרי לא נאמר בתורה שהאיש הוציא איזה דיבור מפיו. הוא עומד בין שאר היהודים ולבו דופק מיראה ואף אחד אינו רואה ואינו

אמונה מחוללת ישועות

הן כך מסופר על הרה"ק רבי מרדכי **מלעכוויטש** זיע"א שהעיד על עצמו שאינו מחולל מופתים, אלא כשבא אצלו אדם לבקש ישועה, הוא מדבר אתו דיבורי אמונה, עד שהוא נהפך למאמין אמיתי ונעשה ראוי לישועה. מרוב גדלות המוחין שלו, היה בכוח דיבוריו לעורר את האמונה העמוקה האמיתית אפילו של האדם הפשוט ביותר.

אכן צריך לזכור שאין זה דרך של צדיקים בלבד, אלא תפקיד הוא המוטל כל אחד, והמקום שבו הוא כתוב במפורש בתורה, הוא בפסוק והגדת לבנך הוא מצות ליל פסח. **על האדם להבין שכאשר הוא מדבר דיבורים של אמונה, הוא מאיר בזה את חלק האמונה שקיים מכבר אצל השני.**

יש שאין השינוי ניכר מבחוץ

וכאן אנו מגיעים לנקודה חשובה שצריך להבינה היטב. יתכן מאוד שהאדם ידבר דיבורים נפלאים של אמונה ויעורר את נשמתו ככל האמור, ואעפ"כ זה לא יגרום למקבל (בנו או תלמידו) לשנות את התנהגותו לאלתר, וזאת מפני **שיקשה לו מאוד להפסיק עם התנהגותו הנושנה**, אם מחמת ההרגל רב השנים שהוא כבר דבוק בו הרבה, ואם מחמת הסביבה שהוא חי בה. ואכן **בשביל זה ממש יש מצוה אחרת, מצות החינוך, אשר תכליתה לעזור לו לרכוש הרגל חדש**. אבל סוף כל סוף אי אפשר לוותר על חלק זה של והגדת לבנך.

הנה יש שהאדם מדבר שוב ושוב דיבורי אמונה עם הבן או התלמיד, והלה חוזר כל פעם לסורו, ואז האדם מתלונן: "רואה

מגיע שבוכים על הפרנסה? הרי הקב"ה הוא זה שזן ומפרנס לכל, הוא זה שנותן לחם לכל בשר!". ה'שומר אמונים' עצר מעט ואז המשיך: האמת שלא אתה בוכה, אלא נשמתך בוכה. אתה יודע למה היא בוכה? כי היא צריכה תיקון. כשהלה שמע את דברי הרבי, פרץ בבכי עז וזמן רב לא היה יכול להירגע. ומשנרגע, אמר: רצוני שהרבי יתן לי תיקון. אמר לו ה'שומר אמונים': אינך זקוק לתעניות, אינך זקוק לסיגופים. בא אלי לבית מדרשי להתפלל. היהודי הגיע להתפלל שם ונעשה לאחד מחשובי האברכים, יהודי טהור ומזוכך.

הנה כי כן, כשהצדיק מדבר דיבורים כאלה, וכשהצדיק מתפלל בבית אחד עם יהודי פשוט, הוא מקיים אז והגדת לבנך. הוא מעורר את נשמת עצמו ובכך הוא פועל על נשמת זולתו שתתעורר אף היא.

עוד מספרים שפעם אמר שיר השירים בערב שבת ועבר אז יהודי אחד עם בלורית גדולה, וכששמע את נעימות קולו, לא יכול היה להמשיך בדרכו. הוא נכנס תיכף ומיד לבית המדרש והתפלל שם קבלת שבת וערבית, ולמחרתו הגיע שוב להתפלל תפילת שחרית, ולאחר שבת הגיע אל הרבי לבקש דרך תשובה, ונעשה לאחד מגדולי חשובי התלמידים.

כח הוא שהקב"ה עושה. הוא מדבר ומעורר נשמות, ומבקש הוא מן האדם שיתנהג ג"כ כמותו. דבר ועורר בכך נשמות. ליל פסח הוא זמן מסוגל לזה, כי אז נמצאת נשמת האדם במצב נפלא. יש לו אז מוחין דגדלות, וכפי שראינו בשיעור הקודם שכאשר נשמת האדם נמצאת במצב טוב והוא מדבר דיבורי אמונה, זה משפיע על כל הנשמות התלויות בו.

אם יעקרו את ציונו. לפתע עצר אותם אותו שר והחל לדבר אתם בשפת האידיש. "אתם יכולים לדבר באידיש", אמר להם. "יהודי אנכי. אני בא מבית שורשי חסידי. אבי היה חסידו של ר' שלמה קארלינער".

בשמעם זאת, אמרו לו: אם כן אתה בוודאי צריך להחליץ לעזרתנו, כי בעל התניא היה מקורב מאוד לר' שלמה קארלינער. אמר להם: "אני יודע, אני יודע". והוסיף: "אני מוכן להיענות לכם, אך בתנאי אחד". וסיפר: בחרוטי התדרדרתי מאוד, התדרדרתי והתדרדרתי, עד שהחלטתי להתגייס לצבא. מאחר שאבי ידע איזו סכנה רוחנית טמונה בכך, הפציר בי ללכת לקבל ברכת פרידה מר' שלמה קארלינער. נעניתי לו כדי לרצותו. כשנכנסתי לבית מדרשו של הצדיק, עמד אז הצדיק לפני התפילה. נשארתי לעמוד ליד הפתח והנה אני רואה את הצדיק כשהטלית שמוטה על כתפו והוא מתהלך אנה ואנה. זמן רב התהלך כך הצדיק, ואני כבר מיהרתי ללכת לדרכי. חשבתי לעצמי: הן כבר ראיתי את הצדיק ואוכל כבר ללכת לדרכי. התחלתי לחזור על עקבותי, ואז התקרב אלי הצדיק במרוצה, תפס אותי בגרוני ואמר לי: אפשר דאך, אפשר דאך [אולי בכל זאת, אולי בכל זאת], והינני ללכת לדרכי.

השר המשיך: הלכתי לדרכי, התמנתי לשר כפי שאתם רואים. דעו לכם, מיני אז כבר עברתי על כל העבירות שבעולם, אך דברי הצדיק "אפשר דאך" מהדהדות בראשי ואינן נותנות לי מנוח, והגרוע מכל - כל אימת שאני בא לעבור עבירה, הן נוטלות ממני את טעם העבירה. ובכן - סיים השר בדברו אל תלמידי בעל התניא - אם תוכלו להוציא מראשי את ה"אפשר דאך" כדי שאוכל להתחיל ליהנות מהעבירות, אענה לכם ואבטל את גזירת עקירת ציון רבכם.

אתה? לא הועלתי מאומה". אך באמת הוא טועה. הוא לא ידע מה הוא רוצה לפעול עם דיבורי האמונה ולכן הוא סבור שלא הועיל כלום. הוא חשב שהוא צריך לשנות את התנהגותו אשר על כן דיבר אתו הרבה והראה לו באות ובמופת שיש אלוקים בעולם המשגיח על כל פרט ופרט בכל רגע ורגע, וכיון שהוא רואה שלא שינה את התנהגותו, הוא רושם לעצמו: "נכשלת".

ולמען האמת, כשהאדם מדבר דיבורי אמונה, או יותר נכון, **כשהאמונה מתעוררת אצל המשפיע והוא עצמו מתחיל לעשות** את עשיותיו בקדושה ובטהרה בלתי לה' לבדו, **אזי דבריו יוצאים מן הלב, וכיון שהם יוצאים מן הלב, הם גם נכנסים ללב. התנהגותו של פלוני?! זה כבר שלב נוסף,** כי גם לאחר שהדברים נכנסו ללבו, אין זה אומר בהכרח שתיכף ומיד יתחיל לגדל זקן ופאות ולטבול כל יום במקוה. ממש לא. זה לוקח זמן. בינתיים הוא מתחבט בחיבוטים קשים. מלחמה גדולה מתחוללת אצלו בפנים. **זה מה שהועיל המשפיע. הוא עורר אצלו מלחמה.** עכשיו הוא כבר יכול ללכת.

אפשר דאך! - השפעה כעבור שנים רבות

בענין זה יש להזכיר את הסיפור עם ציון קדשו של הרה"ק בעל התניא זי"ע אשר הממשל הרוסי ביקש לעקרו כדי להתקין שם מסילות ברזל. המעשה היה שכאשר נודע הדבר לתלמידי בעל התניא, עשו ככל שביכולתם לבטל את הגזירה, עד שנודע להם שיש שר אחד העומד בראש אשר אם יצליחו לדבר על לבו שלא לגעת בקודש הקדשים, יוכל להוציא את פוקדתו לבטל הגזירה. נתאספו כמה מתלמידי בעל התניא והלכו אל פלוני. הם דיברו עמו בשפת המדינה, והסבירו לו איזה רב גדול היה בעל התניא, וכמה יפגע הדבר בקהילת היהודים

וניעורים פעם אחר פעם. לפעמים הם נייעורים רק אחרי עשר שנים, לפעמים לפני עשר שנים ולפעמים אחרי. **זו היתה מצוותו, ומצוותו באמת הועילה,** לא רק כלפי שמיא מצד היחודים שנעשו בעולמות העליונים, אלא גם מצד ההשפעה הישירה על בנו. הלא ראה איך בנו מתעורר בשעת מעשה. האמת שגם את זה לא צריך לראות, אבל פעמים הרבה, הוא רואה גם רואה, **ואם כן הוא יכול להיות רגוע בידיעה שבוודאי פעל את פעולתו, ושההתעוררות תלווה את בנו ותשמש לו כשמירה.**

קשוט עצמך תחילה

כעת נתקדם בצעד נוסף. **כדי שהאב יוכל לגלות את הרצון הפנימי הקיים אצל בנו, הוא צריך לגלות תחילה את הרצון הפנימי הקיים בו עצמו,** הוא צריך לגלות בו עצמו את חלק הנשמה שמחפש לעבוד את ה' ללא כחל ושרק. "אני רוצה להיות קרוב אל אבי שבשמים". **אם לא יעורר תחילה את הרצון שלו עצמו, זה לא יועיל,** ולפעמים אף יזיק. כי הנה כשהאדם רוצה שבנו או תלמידו יתנהג בדרך מסוימת דווקא, שילבש מגבעת כזו דווקא, חגורה כזו דווקא, או יתנועע בתפילה בצורה כזו דווקא, כשנשאל אותו מדוע זה נחוץ לו כל-כך, מדוע הוא לא מסתפק בכך שבנו עובד את ה', יאמר: "מה זה נקרא? כך נהוג אצלנו, ואל תטוש תורת אמך כתיב..." אך כשנשאלנו שוב בין ארבע קירות: "אמור נא! אולי יש לך קצת נגיעה... אולי אתה מתבייש שיאמרו וידברו ויגידו..." אז יענה: "נכון, אינני מלאך. יש לי נגיעות. האמת היא שאני מתבייש מאבי. איך אכנס לאבי ובני לבוש שונה מהמקובל. הרי יעשה לי בזיונות..."

ובכן, אם זה מה שנמצא אצלך עמוק בתוך הלב, מצות והגדת לבנך לא תוכל

כשהתלמידים שמעו את דרישתו, נבהלו. מה עושים? אולם כעבור רגעים אחדים, התעשת אחד מהם, ניגש אל השר היהודי, הסתכל לו בעיניו ושאל: "אפשר דאך, אפשר הוא שאל שוב ושוב: "אפשר דאך, אפשר דאך..." לא עבר זמן רב ולבו של השר שהיה קשה כאבן, נתרכך כחמאה. לפתע הוא פרץ בבכי תמרורים וביקש מהתלמידים שיעזרו לו לחזור בתשובה. מובן מאליו שאת הגזירה ביטל על אתר, אך יותר מכך, הוא חזר ונתקרב לבית אבותיו עד שנהפך לבעל תשובה גמור.

לסיפור זה יש הרבה חלקים והרבה לימודים, אך הנוגע לענינו, הרה"ק מקארלין זיע"א לא פעל עליו בבחרותו לבל ירד מן הדרך, אבל עשה אתו מה שהתורה עושה לאדם. הוא החדיר בו יראה פנימית שמעולם לא נטשה אותו. ובסוף, אותה יראה החזירה אותו למוטב.

אין צורך לראות תוצאות

האדם מדבר דיבורי אמונה בליל הסדר בתקווה שהם ישפיעו על בנו, וכיון שמגיע יום ראשון של חול המועד ועיניו רואות איך בנו נלחם עם כל המי ומי כהרגלו בקודש, לבו כמעט מתפלץ מרוב צער וכאב. אומר הוא: "חבל שתליתי תקוות בליל הסדר... עכשיו אכזבתי קשה פי כמה וכמה..." הוא מרגיש שכל ההתלהבות שהיתה לו בליל הסדר בעקבות דברי האוהב ישראל שאז דיבורי האמונה חודרים אל הנשמות, הכל היה כדי שעכשיו יקבל מכה כואבת וירגיש כאילו בנו הקהה לו את שיניו.

טעות! טעות מוחלטת! אין שום קשר בין השניים. מה שעשה בליל הסדר, עורר את הנשמה. **אין צורך לראות את התוצאות תיכף ומיד. הדברים חדרו פנימה, ואינם הולכים לאיבוד. הם נמצאים שם וחוזרים**

עליך לדבר אל הנשמה המקבלת ממך בדיבור המופשט מכל נגיעה ולעורר בו את הרצון הפנימי שאינו אלא להתקרב אל ה', ואת זאת תוכל לעשות רק אם תעורר בך עצמך רצון זה. עליך להבין שאם אינך בא ממקום נקי, אלא ממקום של נגיעות ואינטרסים, הנזק שאתה עושה לבנך חמור מאוד, כי בכך אתה מעורר בו התנגדות ומלחמה, ונמצא שאתה מביא לו את ההיפך מתחושת שובע. תחושת שובע נובעת מכך שהאדם מרגיש שמצא את שאהבה נפשו. "הנה כי כן, זה מה שאני רוצה, זה מה שאני מחפש, תן לי עוד ממנו". זה משרה עליו שלוה ורוגע. אבל ברגע שאתה רוצה דבר שונה ממה שהוא רוצה, כי אז דעתו רק מתבלבלת עליו והרוגע והשלוה ממנו והלאה.

משל למה הדבר דומה, למי שרוצה שחבירו יעשה לו איזו טובה, והוא בא אליו ומכריחו ומצמיד אותו לקיר כדי שיעשנה לו, ובשעת מעשה הוא מביא לו כל המאמרים הפזורים בדברי חז"ל בענין מצות הצדקה, ונותן לו להבין שהוא מחויב לעשות לו טובה זו דווקא ובאותה צורה שהוא רוצה. הנה מה קורה אז? מלחמה גדולה מתעוררת אצל חבירו, כי מצד אחד אינו רוצה לעשות לו את הטובה, ומצד שני הוא מרגיש את הלחץ זו הדחק שחבירו מפעיל עליו. הוא מרגיש שהוא נמשך לשני צדדים, וכיון שכן הוא נעשה ברוגז, ולא רק עליו, אלא גם על השי"ת ועל דברי חז"ל.

אף כאן, אתה רק מעורר מלחמה אצל בנך, וכיון שכן, יקרה לפעמים שבנך יתרגז עליו ויהיה עליך אש להבה. ואע"פ שבאופן רשמי אתה עושה בדיוק מה שהמחנכים המומחים אומרים ומדבר אליו ברוב אהבה, זה לא יכול לעזור לך, כי האהבה רק בונה צינור להעביר ממך אליו. עכשיו הדבר תלוי מה אתה מעביר דרך צינור זה. אם אתה

לקיים. אין פירושו של דבר שמצוותך פגומה, אלא שרוב רובה של המצוה חסר אצלך. הדברים מפחידים מאוד, אך מה נעשה שזוהי האמת. וסיבת הדבר, כי אילו היית בא עכשיו להרגיל את בנך בהתנהגות מסוימת, בוודאי היית יכול לעשותו בהידור רב. אך זה מצות חינוך הוא, לא מצות והגדת לבנך. **כשאתה בא לקיים מצות והגדת לבנך, אתה צריך שהרצון הקיים אצל בנך בפנים יתחיל להאיר, והדבר היחיד שיכול לגרום שתתעורר האמת שמביא את האדם לידי הרגשת שובע אמיתית, היא הקב"ה בעצמו.** אמונה בה' והשתוקקות להתקרב אליו. רק זה. כל שאר הדברים אשר הם רק בבחינת גדרים, אם תעורר את הרצון אליהם בגלל חשבון שיש לך, אע"פ שיהיה החשבון רצוי, כי תחשוב שכך יהיה לו טוב יותר בעבודת ה' שלו, לא יהיה בזה כדי להועיל, כי נשמת בנך משתוקקת אל הנקודה בלבד. וכל שכן אם יש לך אינטרסים אישיים, כי אז תעורר אצלו התנגדות מצד האינטרסים שלו המתנגדים עם האינטרסים שלך, ונמצא שלא רק שזה לא יועיל לו, אלא זה גם יזיק לו, כי אתה יש לך עכשיו אינטרס שהוא יתנהג דווקא ככה, והוא אינו רוצה בהתנהגות זו, וכשאתה מעלה את הצד שלך, אתה מעורר אותו להעלות את הצד שלו. בפעולתך אתה מעורר בו רצון, אבל רצון חיצוני, לא את הרצון הפנימי שבנשמתו שמביאו לידי תחושת שובע. וככל שתרצה חזק יותר וככל שתוסיף ותגביר כח להכריח אותו, כך יתחזק הוא ויתבצר בעמדתו, כי הוא יש לו את האינטרסים שלו, את החשבונות שלו, את החברים שלו, את הנסיונות שלו, את תכונות הנפש שלו, את מהלך החיים שלו.

הירות שלא לגרום נזק

כאב (או כמחנק), יש לך כלי נשק בידך.

והאמת הלא היא מדת היסוד. ומה היא מדת היסוד? מדת היסוד היא היכולת לחבר את השמים והארץ והגם שהארץ נשאת ארץ. הקב"ה יכול לאהוב את היהודי ולהחיותו גם בשעה שהוא חוטא. וכל כך למה? כי אין לו להקב"ה שום אינטרס. הוא רוצה רק להטיב ותו לא. וכשדבר זה נעשה, נעשה שלום. עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל. שלום פירושו שכולם חיים בשלווה זה לצד זה. כל המלחמות באות מאינטרסים אישיים, כגון מפני שהשני פגע לו בכבודו. אך הקב"ה מדתו שלום, ולכן הוא אומר: "מה זה משנה לי שציערתי אותי עכשיו עד מאוד? מה זה משנה לי שחיללת עכשיו את שמי? אני ממשיך להטיב לך". לפעמים ההטבה תבוא עם צמצומים, כי האדם כפי שהוא עכשיו לאחר שחטא, יכול לקבל את השפע רק באופן מצומצם. אבל הקב"ה מצדו ממשיך להטיב, כידוע שאין דבר רע יורד מלמעלה. זוהי מדת היסוד. ליתן בלי לקבל שום הנאה בחזרה.

אומר לנו הקב"ה: יהודי שמקיים והגדת לבנך, הוא יהודי כזה שאומר: "אין הזמן עכשיו לחשוב על דרך ההתנהגות של בני, אינני בא עכשיו לגבות את חובי (כאשר יאמר האדם: כשיגיע ליל הסדר, אז אטיח בו את הפסוק בפרצופו... בוודאי... אעשה זאת באהבה, אבל אעשה זאת, כי האוהב ישראל אמר שבליל הסדר הבן קולט)". אלה לא שייכים למצות והגדת לבנך. בשביל אלה צריך לדבר עם מומחים. עכשיו אתה בא לקיים מצות והגדת לבנך, ובשביל זה אתה צריך לעבוד שרצונך יהיה עדין ונקי. ועבודה גדולה היא. חוזר בתשובה קודם הסדר. תלהיב את נפשך ועורר בך הרצון להתקרב אל ה', וכשתרגיש שזה מתחיל לעבוד אצלך, אז תתחיל לדבר, ואז תקיים מצות עשה דאורייתא. ולא רק בליל פסח. אז האדם מצווה מן התורה לעשות כן, אבל בכל השנה צריך האדם לעבוד באופן זה.

מעביר דרכו אינטרסים אישיים, אתה רק פוגע בו. כי הוא יש לו אינטרס אחד בלבד, להתקרב אל ה', ופתאום הוא מרגיש את לחץ חזק לעשותו באופן מסוים דווקא, מה שאינו מובן לו.

האב עסוק מאוד בחזונו החיצונית של הבן. קנה מגבעת חדשה, עמוד ככה, עמוד לידי בחופה... הוא אומר לבנו שהוא רוצה שיכבד כיבוד אב, אבל באמת יש לו רצון אחר לגמרי, והבן אינו מוצא את עצמו. הוא מרגיש מסובך לגמרי.

השיב לב אבות על בנים

ככל שרצון האב נקי יותר, כך הוא משפיע יותר לעורר את הרצון האמיתי של בנו, ואז נעשה שלום בין אב לבן. והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. כשרצון האב נקי מכל דבר אחר, הבן אוהב את אביו אהבת נפש, כי הוא מרגיש שאביו מעורר אצלו את הרצון האמיתי, וזאת על אף שאינו משנה את הרגליו ועל אף שאינו משנה את לבושו. המלחמה קיימת רק כשיש אינטרסים. כשאין שום אינטרסים, נשאת האהבה נקייה.

עבודה גדולה היא, כי האב טוען: "בני הרי עושה לי צרות ומקלקל לי את הילדים האחרים". אכן כן, איננו דנים אותו. הלא זה מהדברים הקשים שבמקדש. אף אחד לא חושב לרגע אחרת. אבל בסוף צריך לזכור שכאשר יש ניגוד בין האינטרסים של האב והבן, מתעוררת אצל הבן מלחמה שגורמת לו לבלבול ולשנאה. וכששניהם מתכוונים לדבר אחד, אז נעשה ביניהם שלום והבן מקבל תחושת שובע אמיתית שממנה הוא רק הולך ומתקרב.

שלום שלום לרחוק ולקרוב

הנה חותמו של הקב"ה היא אמת,

לא עזר. מה עשה? הוא התיישב וערך מכתב לאותו בחור כאילו מי שכותב אותו הוא הקב"ה. את המכתב הוא כתב בסגנון עשיר מאוד, בלשון צח ובמילים בעלות עומק, ובתחתיתו הוא חתם: "אוהב אותך מאוד, הקב"ה". כשהמכתב היה מוכן, הוא הכניס אותו באחד מספריו של אותו בחור והמתין לראות כיצד יפול דבר. אכן לא עבר זמן רב, הבחור פתח את הספר ומצא את המכתב. הוא קרא אותו וכל החומות שהקיפו את נשמתו נבקעו. וכיון שנשמתו התחילה להאיר, לא לקח זמן רב עד שעלה לגמרי על דרך המלך.

כל מי שהיה קורא מכתב זה, היה מתעורר. מדוע? כי נשמתו יודעת זאת, אך אין לה את המילים. דומה הדבר למי שמראים לו מכתב בכתב-יד שיש עליו ספק אם מאביו הוא, וכיון שהוא מתבונן בו מעט, מיד הוא פורץ בשאגה: "בוודאי! וכי ספק יש בדברי?! הלא זה כתב ידו של אבי, ואף סגנון הכתיבה שלו". אף כאן, כשנותנים לנשמה לטעום את מה שהיא יודעת, מיד היא שואגת בקול: "הן, בוודאי, זהו אבי". אכן מפני כך אתה צריך לדעת לעשותו אמיתי. אם לא תעשנו אמיתי, יאמר הלה: "לא, זה לא אבי. תסלח לי, אבל זה לא אבי".

זהו הציווי שכל יהודי נצטוו בו. **עליו להתבונן, איך אני מעביר את האמונה 'מקורי', כלומר, מבלי שאני ורצונותיי יהיו כאן בתמונה?** איך אני מדבר אל בני כפי שאביו שבשמים, השותף השלישי שלו, מדבר אליו? וכשעשה כן, יהיה אצלם שלום, שלום מבפנים ושלום מבחוץ, ויביא שלום על כלל ישראל.

אכן **התוצאה של עבודה כזו, היא תוצאה אחרת לגמרי, תוצאה שמימית**, כי אין האדם עובד כן עם מהלכים גשמיים, אלא עם כח שהוא שמימי. הקב"ה נתן לכל יהודי כח ללמד תורה, ועל זה אנו מבקשים כל יום ותן בלבנו בינה להבין וכו' ללמוד וללמד, וכן אמרו **חז"ל** שכל יהודי קיבל שבועה מיוחדת על כל תרי"ג המצוות ללמדן לאחרים. אכן כל אחד צריך להתפלל לסייעתא דשמיא בזה, אבל יחד עם כן, הוא צריך מצדו לעורר את הרצון האמיתי של המקבל.

דע לך שכאשר תעורר את רצון זולתך ותצליח לגרום לו לרצות את מה שהוא רוצה באמת, הוא לא יוכל להפסיק להודות לך, הוא לא יוכל שלא לאהוב אותך, כי אתה נותן לו אויר לנשימה, אתה נותן לו מזון לנשמתו. ולא משנה כלל איך נראית עכשיו התנהגותו. מה גם, שבסוף, הרצון יאיר לו וישפיע גם על התנהגותו.

הן לביל פסח אנו מספרים סיפור יציאת מצרים, וכמו שבאמירת פרשת המן מעוררים ענין של פרנסה, ובאמירת שירת הים, מעוררים ענין השירה, כך כשהאדם אומר שהיינו ערומים ועריה ועם כל זה הקב"ה אהב אותנו והשפיע עלינו מחסדו והוציאנו ממצרים, הוא מעורר נקודה זו. וכשנשמת הבן מבינה זאת, האהבה לה' מתחילה לבעור בה.

מכתב אורגינלי מהקב"ה

כשהייתי בניחום אבלים של הרה"ח ר' ישראל גולדהבר זצ"ל^ה, סיפרו בניו שפעם טיפל אביהם בבחור שהתרחק ממשורת בית אבותיו, ניסה בכה וניסה בכה, ושום דבר

מדור עיון תפלה

שיעור ע"ד

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה

פטרון מדור עיון תפלה

לע"נ הרה"ח ר' אשר אלטער
ב"ר חיים יהודה לייב ז"ל גלייבערמאן
נדבת חתנו הר"ר בייניש רוזנבוים הי"ו

יום רביעי פרשת צו ז' ניסן תשפ"ג

תכלית התפילה ותוצאותיה ברוחניות ובגשמיות

דברים שעומדים ברומו של עולם הוא תפילה, על כן נקרא נשיא (מלשון רם ונישא).

ה'חזוה' מלובלין מסביר שדברי המדרש באים להראות גודל כוחן ופעולתן של תפילות הצדיקים, ולא רק של הצדיקים הגדולים הנקראים בשם נשיאים, אלא גם של מי שנמנה על תלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

"זהו אומרו שקול קרבן הנשיאים שמקרב את העולמות בתפילותיו ומעשיו הטובים, שמקשר מתתא לעילא ומעילא לתתא, הוא שקול כשירת הים, היינו שהוא יכול לפעול רוח הקודש, כמו שאמרו רז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, וגם להמשיך עושר גדול לישראל, וכמו שכתוב תורי זהב נעשה לך כו' וקאי על ביזת הים".

כפי ששירת הים יכולה להביא לאדם השפעות גדולות ברוחניות ובגשמיות, כך

חביב קרבנם של נשיאים

איתא במדרש (ויק"ר פרשת צו): ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן, ר' יהודה אומר חביב קרבנם של נשיאים לפני הקב"ה כשירה שאמרו ישראל בים, שירה שאמרו ישראל בים זה א-לי ואנוהו וכאן כתיב זה קרבן נחשון בן עמינדב, ר' נחמיה אמר חביב קרבנם של נשיאים לפני הקב"ה כשני לוחות הברית, בשני לוחות הברית כתיב מזה ומזה הם כתובים, וכאן כתיב זה קרבן נחשון בן עמינדב, ורבנן אמרי חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבן של נשיאים, בקרבנות של נשיאים כתיב זה קרבן נחשון בן עמינדב וכאן כתיב זה קרבן אהרן.

אמר על זה ה'חזוה' מלובלין זיע"א והנה הוא נדפס בספרו "זכרון זאת": "יש לומר דהנה מה נפקא מינא לדורות, אך הנה נשיא נקרא הצדיק הדבק בו יתברך, כי הוא מרומם מן הגשמיות, וגם שמתפלל על ישראל ואיתא (ברכות ו, ב) כרום זולות

חפניים. כשהאדם מבקש מהקב"ה רק מעט, חוץ ממה שהוא כסיל, כי יכול היה לבקש פי כמה וכמה, הוא גם מבזה את הנותן ב"ה, כי הוא מגלה דעתו בתפילתו שהוא חושב שהקב"ה מצומצם כפי שהוא מצומצם. תארו לכם שראובן מבקש משמעון נייר לקנח את האף. שמעון מוציא לו, וראובן שואל: "כמה אני צריך לשלם לך? שקל? שני שקל?". אין ספק ששמעון נפגע מזה. "מה, אתה משטה ממני?! קח לך נייר טישו בשמחה רבה". ואם שמעון הוא אחד שיש לו ממון בשפע ולב רחב וראובן בא לבקש ממנו, דבר קצת יותר גדול, כגון חצי כוס שמן, כי אשתו אופה עכשיו עוגה ונגמר לה השמן, כשירצה לשלם לו, ייחשב לו הדבר ג"כ לבזיון. רק כשמעון דחוק בפרנסתו וחי בצמצום, אז יש מקום להציע לו תשלום. אבל אם הוא אחד שיש לו די והותר וחי ברוחב גדול ונותן בכל עת, אזי אם ירצה ראובן, יוכל להכיר לו טובה, אבל אין אצלו מקום לדקדוקי העניות. וכן זה ממשיך הלאה והלאה, לפי דרגת עושרו של הנותן. ולכן כשהאדם בא לבקש מהקב"ה, הוא צריך דבר ראשון להבין ממי הוא מבקש ומה הוא רוצה לבקש, כדי שלא יהיה בזה בזיון. אפילו כשמבקשים מאנשים להשתתף בקמחא דפסחא הוא כך. אם נלך למי שידוע כבעל צדקה ונותן תמיד ברוחב לב ונשאל אותו: "מה תאמר, הנוכל להשתמש בעוד עשרים דולר בשביל הקמחא דפסחא?", זה יהיה בזיונות, וכן יהיה הדבר כשנבקש ממנו מאה דולר.

לך ה' הצדקה

ולענייננו, כשהאדם בא לבקש מהקב"ה שישיפיע לו רגשי קודש לעבודת השי"ת ושיחונן אותו בדעת, עליו לזכור שהקב"ה הוא בעל צדקה ידוע. הוא רוצה ליתן ונותן, והיכולת שלו ליתן היא למעלה מן

קרבת הנשיאים, דהיינו תפילתן של צדיקים ושל אלו שנמנים על תלמידיו של אהרן הכהן, יכולה להביא השפעות גדולות ברוחניות ובגשמיות.

"וחד אמר כשני לוחות הברית, וכמו שכתוב חרות על הלוחות, חירות משיעבוד גלויות, חירות ממלאך המות.

וחד אמר לא מיבעיא הנשיא, אפילו אם הוא מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, נמי שקול כנ"ל".

החכם עיניו בראשו

הנה בדיבור זה מתבאר איזה דברים גדולים נפעלים על-ידי תפילת האדם, והגם שעדיין אינו צדיק הדור, יש כללים אשר יוכל לנקוט בהם בשעת תפילתו וכך תביא לו תפילתו שפע גדול. בוודאי זה נוגע לכל השנה, אך באופן מיוחד זה נוגע לנו עכשיו בעודנו נמצאים בתקופת חג הפסח, שזה הזמן להשקיע הרבה בעבודת הלב. ובנוסף לזה, הרי ישנה עבודה מיוחדת של תפילה בימים האלה, כי האדם צריך להמשיך את השגותיו באמצעות התפילה. לא ניתן להמשיך השגות בלי תפילה, כי כל מה שהקב"ה רוצה ליתן לאדם, חייב לעבור דרך התפילה.

הרחב פיך ואמלאהו

והנה אנו למדים מכאן שהתפילה יכולה להביא את האדם למדרגה של 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי', וכן היא יכולה להביא לו עשירות גדולה. וכשמתבוננים מעט, אחד מהיסודות הגלומים בזה הוא המושג 'הרחב פיך ואמלאהו'. הצדיקים לימדו אותנו שאפשר לבקש מהקב"ה, וצריך לבקש ממנו, מלוא

עדיין אין יישובה מתיישב מספיק על הלב. הקושיא היא, מאחר שהאדם מאמין שהקב"ה עושה לו כל צרכו ומספק לו הכל על כל צעד ושעל, מדוע הוא מבקש שישנה לו את מצבו? אם לא היה מאמין, אפשר היה להבין מדוע הוא בא לשכנע את הקב"ה. אבל אם הוא מאמין באמת שהקב"ה בוחר בשבילו את הטוב ביותר, מדוע הוא במקש?

והבאנו כבר מהראשונים שאדרבה, התפילה היא זו שבונה את האמונה והבטחון של האדם. **תכלית התפילה אינה השגת המבוקש, אלא להפוך את האדם למאמין ובוטח.** אך השאלה היא איך דבר זה פועל. הן זאת ידוע לנו שהתפילה מורכבת משבח בקשה והודאה. **כשהאדם משבח את הקב"ה, הוא מחזק את אמונתו.** הוא נזכר שהקב"ה סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים, וכל יכול הוא. כשהוא מודה, הוא נזכר שהקב"ה הוא טוב ומטיב ושהוא מתנהג עמו ברחמנות גדולה. **וחלק הבקשה שבתפילה כח מיוחד יש לו לחזק את הבטחון.** אכן ידועה לשונו של ה'חובת הלבבות' **בשער חשבון הנפש**, בה הוא מונה חמשה דברים שהתפילה צריכה לחולל באדם, ואחד מהם הוא: **"השלכת כל יהביה עליו יתברך"**. היינו שיסמוך לגמרי על הקב"ה וימסור לו את כל רצונותיו.

בורא נפשות רבות וחסרונן

ביאור הדבר: **כשהאדם שרוי במצוקה** ומאוד רוצה להחליץ ממנה או כשיש לו חסרון ומאוד רוצה שיתמלא, **הוא נעשה באופן ממיילא בענוה.** אין זה אומר בהכרח שהענוה תכבוש את לבו, כי אפשר שיהיה אצלו עירוב טוב ורע ותוך כדי כך יעשה דברים הרבה של כוחי ועוצם ידי כדי להתחמק ממצוקתו. אך עכ"פ **כשהוא זוכר**

המשוער. אף אחד בעולם אינו יכול להשיג כמה הקב"ה יכול ליתן וכמה הוא נותן. אפילו האדם הנדיב ביותר, לבו מצומצם. **הרחב פיך ואמלאהו,** ואחת מהדרכים לבטא זאת, היא ענין שירת הים. וזה מה שה'חזוה' מלובלין אומר כאן. **קרבנות הנשיאים,** היינו התפילה, **יש לה ביכולת לפתוח את כל השערים ששירת הים יכולה לפתוח.** ברוחניות **יכול כל אחד, אפילו האדם הפשוט, להגיע למדרגת זה א-לי ואנוהו,** ובגשמיות, **יכול כל אחד לזכות לבית הים,** וכפי שתיארו חז"ל שהיו בהמותיהם עמוסים באוצרות, ללא גבול ממש. **שפע כזה הקב"ה רוצה ליתן ומוכן ליתן, ונתן לנו את התפילה כדי שבאמצעותה נוכל לזכות לזה.**

ויחד עם כן אסור לשכוח את החלק השני שהמדרש מביא, החירות מהיצר הרע וממלאך המות שהאדם יכול לזכות לה. מה יש טוב מזה. **הקב"ה נותן לאדם את הכוח לפעול בתפילתו שיצרו יתקרב ולא ירדפנו כל-כך ויוכל לצאת מכל השעבודים שגורמים לו להימשך לכל הדברים החומריים.** לכל אלה יכול האדם לזכות בתפילתו, ואע"פ שאינו מהצדיקים הגדולים, אלא מתלמידיו של אהרן. הוא מתקשר לבני ישראל, הוא אוהב שלום ורודף שלום (כידוע מהארי ז"ל שיש לקבל קודם התפילה לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך), וכך הוא יכול לזכות לכל אלה.

השלך על ה' יהבך

קעת נבוא להתבונן איך התפילה פועלת לזכות בכל אלה, וככל שנלמד טוב יותר כיצד להתפלל, כך נוכל לזכות יותר באלה על-ידי תפילתנו. תמיד אנו מדברים מזה, וצריך לדבר עוד, כי תמיד אפשר להוסיף עוד בהבנת הענין. יש קושיא שרבים מקשים אותה וכבר דיברנו עליה הרבה, אך

תיעלם ואף גם אומר באיזה אופן ובאיזו צורה, הוא רק פרט אחד קטן מחלק הבקשה. עכ"פ צריך הוא שיהיה רק פרט קטן, ולפעמים הוא לא צריך להיות בכלל. עיקר כוונתינו, שהגם שהאדם טועה ומציע להקב"ה מה יעשה ואיך יעשה כדי להושיעו, מכל מקום עצם הדבר שהוא נושא את עיניו לשמים ומבקש: "אנא הושיעה נא", אינו נמחק. יש שני חלקים כשהאדם מדבר בענין צערו. **החלק הראשון הוא זה שהאדם מבקש עזרה וישועה**, והחלק השני הוא זה שהוא מציע איך יעשה לו הישועה. בחלק הראשון יש **ביטול גדול והוא מעורר באדם בטחון**. לא אמונה, אלא בטחון. **אמונה פירושה שהאדם מאמין שהקב"ה הוא כל יכול ומשיג על כל אחד ועל כל דבר בהשגחה פרטית**. זו באה כהכנה לתפילה, ואותה מעורר האדם בחלק השבת. בחלק הבקשה האדם מעורר את הבטחון, כי אז הוא מרגיש אבוד לגמרי מחמת מצוקתו, וכשהוא מתפלל ואומר "עזור לי", הוא סומך עליו ובוטח בו.

זוהי המציאות. כשהאדם מתקשר למאן דהו ומוציא מפיו את צמד המילים "עזור לי", הרי הוא סומך עליו. אחרת, לא היה מבקש ממנו עזרה. הנה פעמים הרבה האדם שרוי בצרה גדולה ורוצה לבקש מפלוני שיעזור לו, אבל הוא יודע שיצטרך בעבור כך לגלות לו סוד כמוס מחייו. הוא לא רוצה לגלות את הסוד, אבל לאחר חיבוטים קשים ולאחר שקילת כל הצדדים עשר פעמים, הוא מגיע למסקנא שזה כדאי לו. הוא ניגש לפלוני, לוקח אותו בצד ומתחיל ללחוץ לו באוזן בקול מהסס: "אתה שומר סוד, כן? אני הולך לגלות לך משהו עלי, אבל אני מבקש ממך ברחמים, אף אחד בעולם לא צריך לדעת מזה. לך

את מצוקתו ורוצה עד מאוד להחליץ ממנה, הוא מרגיש חלש מאוד. הוא מאוד פגיע^א אז. הוא דומה אז לעלה נידף שמתגלגלת עם הרוח. מישהו אומר לו: "אם תתן כך וכך כסף לקופה פלונית, תזכה לברכה". אילו היה מיושב בדעתו, לא היה נותן להם פרוטה. אבל עכשיו שהוא מרגיש שהאדמה רועדת תחתיו, אפשר למכור לו מה שרוצים והוא קונה. מחמת חולשתו, הוא מסכים לעשות דברים רבים שלעולם לא היה עושה. יש שיאמרו לו: "לך לפלוני ותבקש ממנו מחילה על מה שעוללת לו לפני כמה שנים". לעולם לא היה עושה זאת, אבל מה יעשה עכשיו, הרי הוא שרוי בצרה ומצוקה. על כן הוא קם ועושה. כך יש צורות רבות לחולשת האדם כשהוא שרוי במצוקה.

ובשפת עבודת ה', כשהאדם נמצא במצב כזה, יותר קל להביאו למדרגה גדולה של ביטול. קל לו להתבטל אז להקב"ה, כי כל אשר לו יתן האדם בעד נפשו. ככל שתשוקתו יותר חזקה, כך הוא מרגיש יותר מוכן ללכת על הרים וגבעות כדי שהדבר יקרה.

הקב"ה עושה שהאדם יהיה לו חסרון ושהחיסרון יטרידנו ויעורר בו תשוקה חזקה להיפטר ממנו. **ועכשיו כשהאדם פונה אל הקב"ה ומבקש ממנו שיושיע אותו, באותו רגע שהוא נוטל את חולשתו, את ההרגשה שאינו יכול לחיות כך**, כי הוא דחוק בממון ואנשים רודפים אותו, וכיו"ב, **והוא מתחנן ברחמים לפני ה' שיחלצנו מצרתו, נמצא בזה ביטול נפלא להקב"ה**, וזה מה שנקרא "השלכת כל יחביה".

מן המיצר קראתי י-ה

זה שהאדם מבקש מהקב"ה שצרתו

הסוף. אולי אפילו באמצע. מחוסר ידיעה הוא סיפר סיפור על אחד מהגדולים ולא הבין על איזו יבלת עבה הוא דורך. הוא לא ידע שעל 'גדול' זה אין מספרים כאן סיפורים ואין מכנים אותו כלל בכינוי 'גדול'. זה שהזמין אותו לדבר, מיד מתחיל להחליף צבעים, אך הדרשן ממשיך בדרשתו כאילו לא היה.

כעת הבה ונשאל: דרשתו הצליחה או נכשלה? ובכן, יש שני אופנים להסתכל על כך, האופן של הטיפש והאופן של בר הדעת. אתה רוצה לדעת איך בר הדעת מסתכל על זה? הוא אומר כך: לא קרה כלום. הוא באמת עשה טעות. באמת חבל. זה הוריד את הברק. אבל אחרי הכל הוא דיבר דברי טעם, וכי מפני שהיה לו איזה מכשול הכל נמוחק?

אף כאן, כשהאדם דיבר אל ה' דברי טעם - הוא התפלל, הוא התחנן, הוא ביקש רק טוב - ובאמצע תפילתו דיבר איזה דיבור של שטות, כגון שביקש שישועתו תבוא באופן כזה וכזה דווקא, צריך להבין שעשה טעות בפרט אחד בלבד. בפעם הבאה בוודאי יצטרך לתקנו, כי חבל, זה מוריד את הברק. אבל אחרי הכל, אין זה אומר שכל התפילה בטעות יסודה. סוף כל סוף, הוא התקדם במדרגות הבטחון בעצם התפילה שהתפלל, הגם שבסוף חזר ונסוג אחורנית.

את הטוב יקבל ואת הרע לא יקבל

הנה מצוי מאוד כאשר האדם נמצא במצוקה כספית שהוא ניגש לאיזה עסקן ומבקש את עזרתו ומיד הוא נותן לו גם את העצה איך לעזור לו - "בא נעלה ביחד לפלוני... אתה מכיר את פלוני? שמעתי שלאחרונה הוא מאוד מצליח... נבקש ממנו הלוואה על סך שני מיליון דולר, ואני אחזיר

אני מספר, כי אין לי ברירה, אני שרוי במצוקה ואני יודע שאתה יכול לעזור לי". הנה מה הוא עושה עכשיו? מה מתרחש עכשיו בלבו פנימה? הוא בוטח עכשיו בבן שיחו ולכן הוא מוכן להיפתח לו ולגלות לו את סודו. האמת שעוד לפני זה. בעצם זה שהוא מוכן לרדת ממרומי דרגתו (שמא דרגת גאווה), ולעמוד בפני פלוני כעני בפתח - "אני יכול להיות רגוע שתעשה את שיחת הטלפון בשבילי?" - הוא מגלה דעתו שהוא בוטח בו. לו היה יודע שפלוני לא יעזור לו, לא היה מתבזה בשבילו. הוא סבור שיעזור לו, ולכן הוא פונה אליו בבקשה זו. בשעה שהוא עושה זאת, הוא מעורר בלבו הרגשה אמיתית של בטחון באותו אדם.

כך הוא הדבר **כשהאדם מונה מתוך חולשתו אל הקב"ה, מסבב כל הסיבות. בעצם הבקשה שהוא מבקש, הוא מעורר בלבו בטחון בו.** ברם בהמשך שטיחת בקשתו, אז יתכן שיחזור אחורנית ויפול ממדרגת בטחונו, אם יאמר להקב"ה מה לעשות או כאשר יהיה ברוגז מחוסר אמונה שהקב"ה עושה רק טוב וידבר בתקיפות. את המשך שטיחת הבקשה יתכן האדם שיעשה באופן הנכון, היינו שיאמר "זהטוב בעיניך עשה", ויתכן שיעשנו באופן שאינו נכון. אבל זהו כבר השלב השני.

הסתכלותו של בר דעת

נמשיל זאת למי שמסר דרשה נפלאה ובחמש הדקות האחרונות הוא הרס אותה. כל-כך חבל... הזמינו אותו למגביית של איזה מוסד. העולם היה אתו. הוא דיבר בענין הצדיקים ובענין גודל מצות הצדקה. הוא הביא מאמרים יפים ותיבלם בסיפורים ומשלים. דבריו היו דברי טעם וכולם שתו אותם בשקיקה. אולם לקראת הסוף, עשה טעות נוראית. אולי לאו דוקא לקראת

מיצר הרע. איני יודע איך. גופי יתבטל?! גופי לא ירצה יותר?! אולי אמצא את העצה הנכונה באיזה ספר? אולי מצבי קשה כל-כך בגלל עבירה שעשיתי בעבר, ואתה תמחק אותה עבירה וממילא אחלץ מצוקתי? איני יודע". **האדם יודע שהקב"ה יושיע אותו, אבל יחד עם כן הוא מבין שאיני יודע איך, ולכן הוא משליך עליו את כל יהבו, פשוטו כמשמעו, ובזה הוא פותח צינורות לקבל סייעתא גדולה ועצומה.**

ובכן, לפני כל מצוה או שבת ויו"ט צריך האדם לבקש ברחמים גדולים שהקב"ה יפתח לו את מוחו ולבו, כי הקב"ה רוצה לפתוח לו, הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו, אלא שהאדם צריך להתפלל על זה הרבה עד שירגיש שהוא סומך לגמרי על הקב"ה ומשליך עליו את יהבו. הקב"ה לא יזניח תפילה כזו. איני יודע מה יהיה אז, מי יישב יפה ומי יעורר מהומות. אבל הקב"ה לא יזניח את התפילה.

התייצבו וראו את ישועת ה'

והנה אם האדם מבין כדבר פשוט שתפקידו בעת התפילה הוא להשליך את יהבו על ה', ותכלית התפילה היא לעורר אצלו ההרגשה שהוא עצמו אבוד לגמרי, אך הקב"ה יעזור לו הגם שהוא אינו יודע איך ומה, עכשיו כשיראה שנעשה איזה שינוי במציאות, יבין שאחר שסמך לגמרי על הקב"ה, בוודאי הקב"ה נענה לו עכשיו והשינוי שהוא רואה, הוא חלק מהעזרה שהוא נותן לו.

האדם שרוי במצוקה כלכלית. פונה הוא אל העסקן ולאחר דין ודברים, הוא אומר לו: "אני סומך עליך לגמרי בעיניי עצומות". אומר לו העסקן: "אם אתה סומך עלי באמת, אני מבקש ממך שבמשך שנה

לו מדי חודש אלף דולר. כך לא אצטרך לקחת משכנתא עם ריבית ואקום על הרגליים". אומר לו העסקן: "שמע נא! הדיבור הראשון שדיברת היה מלא טעם. ביקשת עזרה ואני באמת רוצה לעזור לך. אבל העצה שנתת... חבר! זה לא עובד ככה... ראשית כל, אם יש לו שני מיליון דולר, הוא בוודאי רוצה להשקיע אותם. שני, למה אתה חושב שיתן בך אמון וילווח לך סכום גדול כזה".

ובכן, העסקן מבין שהעומד לפניו אינו חכם גדול, אך המפני כך ימחוק את החלק הראשון שדיבר לפניו? אם בר דעת הוא, יאמר לו מיד לאחר שישלול את עצתו: "הלא ביקשת שאעזור לך... בעזרת ה' אשקיע את ראשי ורובי בשביל לעזור לך, אך לא כפי עצתך..."

כשהאדם מתפלל, החלק הראשון שבו הוא אומר "אנא עזור לי", זהו החלק הנכון שמעורר את הבטחון ואשר בשבילו ניתן לו החסרון. החלק השני שבו הוא אומר לה' איך לעזור לו, זהו חלק מיותר שרק לוקח אותך אחורנית. אבל אין זה מוחק את החלק השני. הקב"ה מבין שהאדם מדבר לפעמים שלא לענין ומקבל עכ"פ את החלק הראשון של התפילה.

תפילה על רוחניות

והנה יש חילוק בין המתפלל על גשמיות למתפלל על רוחניות, כי כשהאדם מתפלל על גשמיות, קל לו לטעות ולחשוב שהוא יודע מה תהיה ישועתו ואיך היא תהיה, ומתוך כך לבוא וליתן עצות להקב"ה. אך המתפלל על רוחניות, בדרך כלל הדבר יותר ברור לו שאינו יודע איך תבוא ישועתו, כך שיותר קשה לו לטעות וממילא תפילתו יותר זכה ונקייה. הוא עומד ומתפלל: "רבונו של עולם! הצילני

וכן הוא בכל שאר הדברים בחיי האדם. אפילו כשהאדם רואה שהיה לו כשלון, ואפילו כשלון ברוחניות, אם ייזכר שכל כישלונות העבר לימדו אותו פרקים חשובים בחיים, יבין שגם כשלון זה הוא בכלל הזה, הגם שאינו יודע עדיין מה הוא בא ללמדו. הרי הדרך להגיע אל המהלך הנכון היא על-ידי שרואים איזה מהלכים אינם נכונים.

השגת ברוחניות רק בהדרגה

מי שחושב שמענהו של הקב"ה לתפילת האדם ברוחניות הוא לפתוח פתח ולהפכו בין רגע למלאך אלוקים - טועה טעות גדולה. הן תראה שאף בתחילת היותנו לעם, לא השרה הקב"ה את שכינתו בתוכנו בין רגע, וכך כותב ה'מאור עינים' (פרשת צו). תחילה נתן לנו במרה את השבת, ואח"כ הביאנו להר סיני ונתן לנו את התורה, ורק לאחר מכן אמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". הוא ממשיך זאת למי שעובר בבת אחת מחדר חשוך לחדר שמאיר באור בזה, שעיניו מסתנוורות. ברוחניות, אומר ה'מאור עינים', אינו טוב לאדם שיקבל הכל בבת אחת. "אתה לא שם. אתה מבקש... בסדר, כך אני נותן לך את מה שאתה מבקש, בהדרגה".

האדם יושב ובוכה: "עבר עלי ליל הסדר ולא ראיתי שהקב"ה נתן לי. רק נסיונות הוא נתן לי. כל-כך הרבה קשיים היו שם". טעות גדולה יש לו. לאחר שהקב"ה צוה אותנו להשליך עליו את כל יבגנו, אין שום אפשרות שיאמר: "לא, לא, לא, החלטתי שלא להיענות לך". אם לא ייענה לו, יהיה כמי שמפיל את השולחן שחבירו נשען עליו ומניח עליו את כל כובד משקלו ובכך גורם לו ליפול ולשבר את עצמותיו. לא קיים מושג כזה אצל הקב"ה.

שלימה לא תביע שום דעה. אני אעשה כל מה שטוב לך, ואתה לא תפריע".

כשהאדם פונה אל הקב"ה ואומר: "אני מוסר את התיק לטיפולך וסומך עליך באמת ובתמים". אומר לו הקב"ה: "הפלא ופלא! אך מודיעך אני מראש שיתכן שבתקופה הקרובה לא תבין מה שאני עושה, אבל תזכור שאני באמצע לעזור לך". אכן כאשר האדם מבין שכך הם פני הדברים, **כשמתרחש איזה שינוי לנגד עיניו, לא משנה מהו אותו שינוי, הוא מתמלא שמחה גדולה מכך שהקב"ה עוזר לו, ומתקיים אצלו ההיפך מ'תוחלת ממושכה מחלת לב'.**

ותן בלבי אמונה הכנעה וענוה

דוגמא לדבר: האדם מבקש יום אחרי יום "ותן בלבי אמונה הכנעה וענוה". אומר לו הקב"ה: "בסדר גמור! ביקשת, אתן לך". מזמין לו הקב"ה מישהו שכועס עליו ומעורר עליו מהומות. בתחילה הוא נבהל, אבל לאחר מכן, הוא קופץ ממקומו באושר - "רגע אחד! הקב"ה הרי קיבל את בקשתי והנה הוא עוזר לי. הנה מה הקב"ה נתן לי עכשיו? הוא נתן לי מתנה של הכנעה וענוה. מה לי להתרגז?".

כך הוא הדבר כאשר האדם חזה בדמיונו שהסדר שלו בליל פסח יראה באופן מסוים, ובסוף הוא נראה באופן אחר לגמרי. ברגע הראשון הוא יכול עלול להתעצב ברוחו, אבל **אם ייזכר שביקש מהקב"ה להתקרב ולהתבטל אליו ושיזכה לאמונה הכנעה וענוה, הרי יבין שהמצבים המזדמנים לו הם חלק מהמענה של הקב"ה.** הקב"ה עושה אותך עניו, הוא עושה אותך סבלן, הוא עושה אותך בעל מידות, וכן הלאה.

עזור לנשמתי להיושע. המצב הזכיר לו שהוא עצמו צריך להיושע. **ותפילה כזו מביאה לאדם תענוג נפלא, היא מביאה לו השגות של שירה ואף מביאה לו ביזת הים.** כשהאדם מבקש מהקב"ה ביזת הים, אין תפילתו מועילה לו לכך. רק כשהוא מבקש כדרך קרבנות הנשיאים, אז תפילתו יכולה להביא לו ביזת הים.

נקודת הדברים היא שאין לתאר את גודל התיקון שהאדם עושה לנשמתו בשעה שהוא עוסק בתפילה. אכן כן, התפילה צריכה עסק והכנה והשתוקקות. ואילו היה האדם מבין זאת, היה מבין שכך הוא מרפא את נפשו. האדם אומר: "כן, בוודאי, במשך היום אני מדבר הרבה עם הקב"ה בשפתי ומבקש לו על דא ועל הא". אכן, אם אתה כבר מדבר עם הקב"ה, אל תשכח לעשותו כפי שהרמב"ם אומר, היינו להתחיל בשבח ולסיים בהודאה, וכך תהיה התפילה מורכבת מכל החלקים. לשבח פירושו להכיר בגדלותו של הקב"ה. דבר אחד צריך להיזהר, שלא להישאר עם חלק הבקשה בלבד. לפחות תשקיע גם בחלקים האחרים. **תהפוך לאדם כזה שבאופן ממילא הוא משליך בכל עת את יהבו על הקב"ה, מתוך הכרה שבכל עת נמצאים במצבים של 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו'. ובמיוחד כשהאדם יודע שעוד מעט ממתניים לו השפעות גדולות של השגות רוחניות. הרי הוא מבקש וחוזר ומבקש שיוכה לקבל אותם השפעות, והוא יודע שהיצר הרע יארום לו אז, בין לפני הזמן ובין אחרי הזמן, ואף בשבת ויום טוב עצמו יפגע בו, אך דווקא מחמת כן הוא מתפלל ומבקש מעומק הלב שהקב"ה יהיה בעזרו, והקב"ה בוודאי יעזור לו וישלח לו השפעות טובות הגם שלא יראה אותם האדם בשעת מעשה.**

אכן מי שבתפילתו משקיע את כל כוחותיו לייעץ להקב"ה איך להושיע אותו, מאחר שאינו בוטח אז בה' אלא בעצמו, יתכן מאוד שכאשר יראה אח"כ שהדברים אינם הולכים כפי שביקש, יפול וישיבר ברוחו ובנפשו. נכון שבתחילה כשצעק "אנא עזור לי", היה זה ממקום של בטחון, אבל אח"כ קלקל לעצמו ולכן הוא נשבר עכשיו.

ובענין זה יש להזכיר שוב את המעשה שסיפרנו אתמול מה'שומר אמונים'. היה זה כאשר אחד בא לבכות על שאחד מסיג את גבולו וגוזל לו את פרנסתו. נענה לו בתמיהה: "בוכים על פרנסה?! אין דבר כזה. נשמתך היא זו שבוכה כי היא צריכה תיקון". אף אנו נאמר שכמו כן כשהאדם בוכה על ענין רוחני בהרגישו מיואש ממצבו כשאינו יודע מה יהיה אתו, אם הבכי נובע ממרירות, סימן הוא שמשוהו בתפילתו לא תקין. **כשהאדם צועק לה' אנא עזור לי, הוא צריך להרגיש שמחה ואושר, לא מרירות.** הצעקה לה' מביאה השגה, לא להיפך.

וזהו שראינו בדברי המדרש על פי דרכו של ה'חוחה' מלובלין. **כפי שהאדם יכול להגיע על-ידי שירה והודיה למדרגת זה א-לי ואנוהו, כך הוא יכול להגיע אליה על-ידי התפילה.** הוי אומר: אתה יכול להגיע למדרגת רוח הקודש על-ידי חלק הבקשה של התפילה. כשתדע לשים לב ולראות איזה חלק מתפילתך נכון ואיזה חלק אינו נכון, תוכל להבין יותר ויותר שמה שאתה מרגיש אבוד במצבך, הוא לא בגלל המצב הגשמי, אלא בגלל שאינך יודע מה לחשוב במצב זה. נשמתך טעונה תיקון, לא המצב.

וכשבא האדם מתוך עומק זה לבקש מהקב"ה שיעזור לו, מה הוא מבקש? הוא מבקש: "אנא ה' עזור לי. איני יודע איך.

יום שני פרשת שמיני כ"ג ניסן ה'תשפ"ג

תיקון הבריאה על-ידי דברים שאין בהם צורך

באכילה, כגון בהמות טמאות, איך יתעלו המה? הנה ידוע שלעתיד לבוא אפילו הדבר אחר יחזור להיות מותר באכילה, אבל מה נעשה להם בימינו, והרי גם בימינו הם מוכרחים להתעלות? אכן **בספרי הקדמונים**² מבואר שאין אנו יכולים להעלותם לגמרי בימינו, משום שיש בהם משלוש קליפות הטמאות, ורק לעתיד לבוא יוכלו להתעלות. אך עם כל זה הם יכולים להתעלות מעט גם בימינו, והשאלה היא רק איך.

התעלות חפצא דעבירה

וכתבו **המקובלים**, שבעצם זה שהאדם מתאוה לאכלם ומתגבר על תאוותו בגלל ציווי ה' שלא לאכלם, הם מתעלים מעלה, שהרי הם גרמו לו לאדם זה להיזכר בבוראו ולהתקרב אליו על ידי קיום מצותו. הן אמת שכבר אמרו **חז"ל** (קידושין לט, ב) במי שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה, שנותנים לו שכר כעושה מצוה. אך המקובלים הוסיפו, שלא הוא בלבד מתעלה על-ידי הצלתו מן העבירה, אלא גם **החפצא דעבירה מתעלה עמו, משום שהוא זה אשר גרם לאדם להיזכר בהקב"ה ולהתקרב אליו**, והרי זו היתה תכלית בריאתו.

יותר מזה מבואר בספרי **המקובלים**, שעבודת האדם בקיום מצות לא תעשה גדולה יותר מעבודתו בקיום מצות עשה, כי טבעו של אדם הוא לקום ולעשות, וכשהוא הולך נגד טבעו ומתאפק מלאכול את מה

מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים

איתא **בירושלמי** (ברכות פ"ט ה"ב וכן הוא במדרש **תהלים** יח, יב): אליהו ז"ל שאל את ר' נהוראי: מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים [ולכאורה אין בהם שום תועלת!]. אמר לו: לצורך נבראו, בשעה שהבריות חוטאים, הקב"ה מביט בהן, ואומר: ומה אלו שלא נבראו לצורך, הריני מקיימן, אלו שנבראו לצורך, על אחת כמה וכמה.

הנה כפשוטו תשובת ר' נהוראי מסבירה רק מה היתה תכלית בריאת השקצים והרמשים, וכפי שיש תכלית לכל נברא, כך הללו תכליתם להשקיט את טענת הקטיגור בעת הצורך. אמנם בדברי הצדיקים מצאנו שיש בתשובתו של ר' נהוראי עומק יותר גדול.

כל נברא מוכרח להתעלות

נקדים לבאר זאת על-פי המבואר **בספרים הקדושים**³ שכל דבר שנמצא בעולם מוכרח להתעלות, ולמשל, כשבני ישראל שוחטים בהמות ואוכלים את בשרן עם ברכה תחילה וסוף ועובדים את ה' בכח האכילה, הם מעלים בזה את הבהמות שהיו בתחילה בבחינת חי ונתעלו לבחינת מדבר, וכן הוא הדבר כשאוכלים דגים וצמחים. כך הם מעלים את כל הברואים ומביאים את הבריאה כולה לידי תיקון.

ובכן, מה נעשה לאותם דברים האסורים

א. ראה לדוגמה 'פנים יפות' סוף פרשת שמיני.

ב. עבודת הקודש ח"ג פס"א, חסד לאברהם מעין ו, נהר ה. ראה 'תניא' פ"ו ופ"ז.

לצורך, וכיון שאין צורך בשונאיהם של ישראל שהרי הם חוטאים לפניך, ברגע אחד תכלם. אבל עכשיו שנאסרו לאוכלם, יוכל הקב"ה להשיב כנגד הקטיגור: ומה אלו שלא נבראו לצורך, הריני מקיימן, אלו שנבראו לצורך, שהרי בסופו של דבר יחזרו בתשובה ויתקרבו אלי יותר מבתחילה עד שכל הבריאה כולה תבוא על ידם לתיקונה, על אחת כמה וכמה.

נמצא לפי תשובת ר' נהוראי, שהצורך היותר גדול, הוא באותם דברים שאין בהם צורך, שהרי על ידם יש קיום לבני ישראל. ונמצא שאותם דברים שאין בהם צורך מתעלים בעצם זה שהם נותנים פתחון פה להקב"ה, שהרי הם גורמים בעצם קיומן להשאיר את בני ישראל בעולם ולהביא את כל הבריאה כולה לידי תיקון.

והתקדשתם והייתם קדושים

על פי זה מבאר ה"נועם אלימלך" מה דאיתא במסכת בבא מציעא (סא, ב) רבינא איקלע לסורא דפרת. אמר ליה רב חנינא מסורא דפרת לרבינא: יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי (סוף פרשת שמיני: כי אני ה' אלוקיכם והתקדשתם והייתם קדושים וגו' כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים וגו')? - אמר ליה: אמר הקב"ה: אני הוא שהבחנתני (במכת בכורות) בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור, אני עתיד ליפרע ממי שמערב קרבי דגים טמאין בקרבי דגים טהורים, ומוכרן לישראל. אמר ליה [רב חנינא]: אנא 'המעלה' קא קשיא לי, מאי שנא הכא 'המעלה' דכתב רחמנא [מכל המקומות שנאמר בהם 'המוציא']? - אמר ליה: לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: אמר הקב"ה: אי למלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה, שאין מטמאין בשרצים - דיי.

שהתורה אסרה עליו לאכול, הוא עבודה קשה בהרבה אשר נובעת מהתקשרות המחשבה להקב"ה. והיות שעבודתו גדולה כל-כך, לכן החפצא דעבירה שגרמה לכך, מתעלה אף היא עמו.

כי ממנו נקח לעבוד את ה'

וכך הוא בספה"ק "בית אהרן", וזה לשונו (לשבת הגדול): פעם אחת הלך אחד בשוק ופגע באשה והסתכל בה והיה נמשך לאחוריו ונרתע מאוד, כי זכר את דבר קדשו אשר אסור להסתכל באשה, ואמר החכם שעמד [מן הצד] וראה זאת: בוודאי האשה הזאת היא צדקת, שעל ידה הזכיר זה האיש את ה'.

הא לנו אפילו לגבי אשה, שאם נתברר לנו אחרי ככלות הכל, שלא יצא ממנה שום מכשול ח"ו, כי אם סיבה להתקרבותו של האדם לבוראו, מוכרח הדבר שהיא צדקת, וממילא התקרבות האדם נזקפת לזכותה.

ביאור תשובת ר' נהוראי

זהו היסוד שיסודו המקובלים, וכעת נשובה אל דברי הירושלמי כפי שמבארם בספה"ק "נועם אלימלך" (פרשת שמיני): אליהו שאל את ר' נהוראי מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים, הרי בני ישראל אינם יכולים לאכלם, ואם כן אינם יכולים להתעלות. אילו היו יכולים לאכלם, מובן היה שפיר מדוע נבראו, כי אז היו מתעלים לשורשם. אבל עתה שנאסרו בני ישראל לאכלם, לצורך מה נבראו.

השיב לו ר' נהוראי: איפכא מסתברא, אילו היו בני ישראל רשאים לאכלם, כשהיו מתחייבים כלייה ח"ו, לא היה מי שיכול לעמוד כנגד הקטיגור, כי הקטיגור היה טוען ואומר: שום דבר לא נברא שלא

תרומת הנצרכים לשלימות הקהילה

הנה יש לך קהילה שכולם שם בעלי בתים חשובים, התורה והגדולה מתחברות אצלם. אולם עם הזמן הצטרפו אליהם כמה משפחות נחשלות, ומיני אז צצות כל שני וחמישי פרשיות חדשות, כאן צריך לאסוף להן קמחא דפסחא, כאן צריך לטפל בחינוך הילדים, כאן בשלום בית, כאן בענייני בריאות.

חושבות להן המשפחות הוותיקות: חבל שבאו לגור הנה... כמה נעים ונחמד היה לו היתה הקהילה ממשיכה להתנהל על מי מנוחות כימים מקדם... ולמען האמת, הלא המשפחות הללו מועילות לקהילה יותר מכולן. וכבר אמרו חז"ל (כריתות ו, ב): "כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת".

יש והאדם מתהלך בטענות ומענות בגלל דברים או אנשים שלדעתו מיותרים הם, כי לדעתו אינם מועילים לעולם אלא מסבכים אותו. סבור הוא שבעולמו שלו, היה מוותר עליהם. כמה מוחו מצומצם! לו היה יודע עד כמה הללו מטיבים עמו באשר מבטיחים את קיומו שלו ושל כל הקהילה כולה, היה מבין שהצורך שלהם גדול משל כל השאר. הלא יתכן שדווקא מפני שמוכרחים לטפל באותן משפחות וליתן להן מתן בסתר, ודווקא מפני שלאחר כל ההתמסרות בשבילם אין רואים תוצאות, יש קיום לכל הקהילה כולה. הרי אין אנו מכירים חשבונות שמים...

כך מסתכל 'ערליכער איד' על מצב כזה. הוא מבין שזהו המצב השלם ביותר, ועל כן הוא חותר לדעת רק מה עליו לעשות על-פי רצון ה', לסייע להם, למסור את הנפש בשבילם, להתפלל בשבילם, וכן הלאה.

ה"נועם אלימלך" מבאר על-פי דרכו: כשרב חנינא שאל מרבינא "מאי שנא הכא המעלה דכתב רחמנא", נתכוון לשאול: מדוע הקב"ה מגביה את ישראל מבין הקליפות והחטאים כל אימת שהם נופלים למטה, לאיזה סיבה וזכות הוא מעלה אותם מחטאותיהם ומקרבם אליו. השיב לו רבינא: לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל: אמר הקב"ה: אילמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה, שאין מטמאין בשרצים - דיי. פירוש, הלא ישראל אין אוכלים השרצים ונמצא שאין שום צורך בבריאתם כיון שישאל אין אוכלין מהם, ואף על פי כן בראתים, ומעתה אין כח למקטרג לקטרג עליהם, ולזה אני מעלה ומגביה אותם מעוונותיהם.

לדברי ה"נועם אלימלך" פירוש לשון תשובת רבינא "אילמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה, שאין מטמאין בשרצים - דיי" הוא כך: אפילו לא הייתי נותן להם אלא מצוה זו בלבד, שלא לאכול שקצים ורמשים, די היה בזה כדי שלעולם לא אדחה אותם מפני, אלא תמיד, יהיה מה שיהיה, אחזור ואקבלם בתשובה, כי כל עוד אינם אוכלים שקצים ורמשים, יש לי פתחון פה כנגד הקטיגור.

אכן לולא פירושו של ה"נועם אלימלך" היינו מתקשים להבין את תשובת רבינא. איסור אכילת שקצים ורמשים הוא אמנם מצוה חשובה מאוד, אבל עד כדי כך שיאמר עליה הקב"ה מה שלא אמר על שאר כל המצוות שדי היה במצוה זו להוציא את בני ישראל ממצרים! אתמהא!

אך לדברי ה"נועם אלימלך" הוא הפלא ופלא, כי הבריאה לא היתה יכולה להתקיים בלי אותם שקצים ורמשים שאין בהם צורך, ואם כן שיש בהם הצורך הגדול ביותר בשביל קיום הבריאה ובשביל תכליתה.

מבאר ה"נועם אלימלך" שדבר זה שייך לא רק לגבי תאוות העולם הזה, אלא גם לגבי מה שהאדם טרוד בכל עת במחשבתו איך לסדר את העולם באופן שיתאים לרצונותיו, ומחמת כן הוא עסוק ללא הרף בסיקול האבנים מן הדרך, כך שהעולם יהיה יותר מסודר ומתוקן לפי דעתו, ורק לאחר מכן יתפנה לעבוד את ה'.

אומר לו הקב"ה: יש לי חדשות בשבילך! **העולם מושלם. למרות כל מה שאתה רואה וסבור, דע לך שהעולם מושלם.** בדווקא בראתיו עם שקצים ורמשים ועם שאר דברים שנראים לך כמיותרים ומטרידים, כי דווקא אלו מעניקים לו את שלימותו. הבה ונראה איך אתה נמצא בתוך מצב זה ואתה עובד אותי בתמימות.

כל עכבה לטובה

הן אפילו בימינו ישנן משפחות רבות הפזורות בערי הגולה בין הערלים, כך שאין המאכלים הכשרים מצויים אצלם כפי שהם מצויים במקומות הקיבוץ של בני ישראל. הללו נאלצים לוותר כפעם בפעם על כל מיני מאכלים שאינם נמצאים אצלם בכשרות הראויה. ועוד יש אנשים שנמצאים במקומות נידחים ממש, מחמת שליחות וכדו', והם נאלצים להסתפק במאכלים בודדים בלבד אשר לקחום אתם באריותיהם. יתכן שתחלוף להם מחשבה במוחם: הלא טוב היה לי אילו היה הכל מותר לי באכילה, כי אז הייתי יכול לענג את השבת ככל הצורך...

אומר לו ה"נועם אלימלך": טעות היא בידך! דע לך שיש לך עכשיו תפקיד מיוחד מאוד. אינך יכול לדעת כמה אנשים מבני ישראל מתקיימים בזכותך. הן אתה זוכה עכשיו לקיים מצות והתקדשתם והייתם קדושים פשוטו כמשמעו, שהרי השקצים

המעלה אתכם מארץ מצרים

ראו זה לשונו של ה'ספורנו' על הפסוק הנ"ל: כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים. וראוי לכם שתעשו זה ההשתדלות להתקדש ולהיות קדושים, כדי להפיק רצוני, כי אמנם כוונתי כשהוצאתי אתכם מארץ מצרים היה כדי שתשיגו זה, שאהיה לכם לאלוקים בלתי אמצעי, ושתהיו קדושים ונצחיים בהדמותכם אלי במידות ובמושכלות, כי קדוש אני.

הוא אומר: לא לחינם הוצאתי אתכם ממצרים, אלא כדי שתתעלו מעל החומר ותתעדנו, ולכן כשאני בא להודיע לכם מה לעשות ומה לא לעשות, אל תראו זאת כאילו אני בא להכביד עליכם העבודה, שהרי זה היה כל התכנית שלי מתחילה, להעלות אתכם, לרומם אתכם, להגביה אתכם. הן כבר עברתם את כל סבלות מצרים שהם החלק הקשה של התכנית, הנה עוד התאמצות קטנה ואתם מגיעים אל היעד, התתלכלכו עכשיו בהכשרים מפוקפקים?! הלא אך טפשות היא! והרי אתם מחזיקים כבר בידיית של הדלת. התאמצו נא עוד מעט והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה'.

אל תחלוק על המקום

אולם לדברי ה"נועם אלימלך" יש לכך משמעות נוספת. הן קדושה פירושה להיות מובדל ומופרש מכל השאר ומיוחד לדבר אחד בלבד, וכמו שפירשו התוספות (קידושין ב, ב) לענין הרי את מקודשת לי, שהוא מפרישה ומבדילה מכל העולם ומייחדה לעצמו. אף כאן, הקב"ה מצוונו שנפריש את עצמנו מכל רצונותנו האישיים ובמקום זה נחשוב בכל עת אך ורק כיצד לעשות רצוני יתברך.

יום אחד לפני הניתוח, התברר לנו שוב שאי-אפשר לעשות הניתוח. וזאת למה? כי כשנכנסנו בשערי המדינה חייבו אותנו לעשות בדיקת קורונה ועתה הגיעה התשובה שהתינוק (חתן דגן) נמצא חיובי לקורונה. הוצרכנו להמתין עשרה ימים והדיבורים על הניתוח היו אך למותר.

פלא והפלא איך הקב"ה מנהיג את בריאתו באופן שכל נשמה תבוא לידי תיקון. אתה מנסה מכאן, הקב"ה יעכב אותך משם; תנסה משם, הקב"ה יעכב אותך ממקום אחר. את הכל עושה הקב"ה כדי שכל נשמה תבא לידי תיקון ועילוי. ואם נראה לך שאין לזה צורך, תדע שזהו הצורך הגדול ביותר בשביל הבריאה.

הקב"ה אומר לנו: למדו את התורה, הביטו על העולם בעיני התורה, והבינו **שלכל דבר יש חשבון כדי להביא את הבריאה לידי תיקון**. עמדו מן הצד. אל תהיו חלק מן המעשה. כשהאדם משקיע את עצמו בתוך המעשה, הוא מתחיל לחשוב מה יהיה ומה צריך להיות ואיך גורמים לתוצאות אחרות. הוצא את עצמך מהמעשה אע"פ שנדמה לך שיש לך חלק בו והסתכל בו מן הצד, או אז תראה איך מתחוללים פלאי פלאות כדי שכל דבר יבוא לידי תיקון. **וכשהאדם חי באופן זה, הוא מתקדש יותר ויותר, כי כל מה שהוא רואה ושומע נעשה אצלו עוד עבודת ה', עוד אור של אמונה.**

והרמשים (שהם דברים שאין בהם צורך לכאורה) **נמצאים כנגדך ואתה מתאוה להם, ועם כל זה אתה מתנזר מהם מחמת ציווי ה'.**

הנה בספה"ק **"מאור ושמש"** כתב שהטעם שקוראים פרשת שמיני לאחר פסח, כי התורה רוצה להזהירנו: **כפי שהתקדשתם באכילתם בחג הפסח, כך התקדשו באכילתכם בכל השנה כולה.** האדם עומד בפני נסיון לאכול דבר מה והוא מתגבר ואינו אוכל. אין הוא קולט במוחו שברגע זה הוא מקיים את הבריאה. אין הוא מבין שדווקא מפני שהוא מעמיד בכך את העולם, דווקא מפני כך לא הגיע אליו הדג הכשר.

עיכוב אחר עיכוב

סיפר לי יהודי: בני התינוק הוצרך לניתוח רפואי. לאחר סידורים רבים שארכו במשך כמה שבועות, עלינו למטוס לעבר המדינה הרחוקה שבה היה הניתוח צריך להתקיים. הגענו לבית החולים המיועד, עברנו את כל הפרוצדורה עד לניתוח, אך לפתע הודיע לנו הרופא שאינו יכול לעשות את הניתוח מפני שלא קיבל את כל הצילומים הנדרשים.

הפצרנו בו הרבה שיתאמץ למצוא לנו מועד אחר ובינתיים נעשה את כל הצילומים הנדרשים. בסוף ניאות לנו, הוא עשה מאמצים גדולים, והצליח לדחוף לנו תור באחד הימים הקרובים. אולם בהגיע

יום שלישי פרשת שמיני כ"ד ניסן ה'תשפ"א

הסתכלות במבט של חשיבות כיסוד בעבודת ה'

הוא הביא שם מלשון הוזה"ק: "כל סוד הבריאה הוא - כדי להשתמודען ליה", דהיינו שהאדם יגיע להכרת בוראו באמצעות הסתכלותו על הבריאה. **כשהאדם מאמין שלכל דבר שנמצא בעולם יש חשבון ותכלית ושאין העולם יכול להתקיים בלעדיו, הוא מתרגל לחיות עם הקב"ה.**

כפי שצריך לסלק את מחשבת הכפירה שאומרת לאדם: הכל נעשה בדרך מקרה... פלוני צריך להסתלק מן הדרך... דבר פלוני הוא אך למותר... אשר מביאה את האדם לידי עצבות וכעס ולשאר מרעין בישין, כך **צריך לאמץ את המחשבה, שכל דבר, ואפילו הקטן ביותר, נברא בחשבון והוא צריך להיות בדיוק כפי שהוא במקום זה וברגע זה.**

זהו היסוד שכבר הארכנו בו בשיעור הקודם, שדווקא השקצים ורמשים שנראים כאילו אין להם שום תכלית, יש להם התכלית החשובה ביותר, כי דווקא על ידם יכול הקב"ה לסלק את המקטרגים על ישראל.

האי מאן דבעי למיהוי חסידא

וכתב שם שזהו הביאור במה שאמרנו **חז"ל** ("ב"ק ל, א) "האי מאן דבעי למיהוי חסידא, לקיים מילי דברכות", משום שהמברך על הדבר, מגלה דעתו שהוא מכיר במעלתו ושהוא מאמין כי הקב"ה ברא לאותו דבר ושיש בו חיות ושהוא יכול לקבל ממנו חיות. מי שמסתכל על הדברים מקופיא, רואה וממשיך הלאה, אינו מוצא

אל תהי בו לכל אדם

שנינו בפרקי אבות (פ"ד מ"ג): בן עזאי היה אומר: "אל תהי בו לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום". פירוש: אל תחשוב מיהו פלוני, אין הוא שוה כלום, אלא תדע שכל אדם חשוב מאוד ואסור להסתכל עליו בבזו.

וכתב בספה"ק "עבודת ישראל" שכן עזאי דווקא היה נוהג לומר זאת, משום שהיה גבוה מעל גבוה, כידוע שהיה מארבע שנכנסו לפרדס ונסתלק מן העולם לרוב דביקותו בהקב"ה, כי הוא כשהיה רואה אנשים פשוטים המתעסקים בזוטות, היה קשה לו עד מאוד שלא להגיע לידי גאווה והתפארות, שהרי המרחק בינו לבינם היה גדול מאוד, לכן היה שגור על לשונו לומר - אל תהי בו לכל אדם, **לכל אחד יש חשיבות, ואין אתה יודע מתי תגיע שעתו ותרום קרנו.**

סוד הבריאה - להשתמודען ליה

וראיתי להגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל מנהלה הרוחני של ישיבת מיר שבפולין, שהאריך בזה הרבה בספרו "דעת חכמה ומוסר" (ח"ג מאמר לד), ותוכן דבריו שיש בזה יסוד גדול ביהדות, והוא להתרגל להסתכל על כל דבר במבט של חשיבות ולא להתייחס לשום דבר כאל דבר של מה בכך. כך הוא בנוגע לבני אדם וכך הוא בנוגע לשאר הברואים שברא הקב"ה.

אלא לכל דבר. אל תסתכל על פלוני כנחשל! אל תסתכל עליו ממעלה למטה! התבונן נא וראה מי ברא אותו. היודע אתה עד כמה נחוץ אדם זה בשביל בריאתו של הקב"ה?! מסתבר מאוד שהוא נחוץ לה יותר ממך, שהרי הוא חי בשונה ממך חי בהכנעה וענוה.

על שלא ברכו בתורה תחילה

עוד כתב שם המשגיח: זהו שאמרו חז"ל (נדרים פא, א) לא חרבה ירושלים אלא על שלא ברכו בתורה תחלה. כל חורבן הבית לא היה אלא מפני "שלא ברכו", משום שברכת התורה, דהיינו הכרת מעלת התורה, היא העיקר של לימוד התורה.

כך הם פני הדברים, כשאינן האדם מסתכל על הדברים במבט של חשיבות, הוא מזלזל בו ואינו רואה בו את הקב"ה, וכשציבור אנשים אין מברכים על התורה, הם מתנתקים מהקב"ה, וממילא בא חורבן הבית. רק כשהאדם מכיר במעלת התורה, אז התורה מאירה את נפשו, ונעשה חיבור בינו לבין הקב"ה.

יסוד ושורש הליצנות

מוסיף המשגיח, והוא כבר מבואר בדברי רבינו יונה ב"שערי תשובה", שזהו יסוד ושורש הליצנות. כשהאדם מתלוצץ מן הדבר, סימן הוא שאינו מכיר במעלתו, ולכן הוא בז לו ומתלוצץ ממנו, ואחר שהוא בז לו, הוא כבר משתמש עמו ככלי להחשיב את עצמו בעיני חבריו הריקים והפוחזים.

היות שאינו מחשיב את פלוני, נקל לו לקחת את חסרונו ולהגדילו ולפרסמו ברבים. דוגמא לדבר: יש לך יהודי ירא שמים מרבים, אך חסרון קטן לו שחיתוך דיבורו אינו בכי טוב. בא לץ אחד ומנתח

שם את הקב"ה, ולכן מי שנוהר במילי דברכות, מתרגל להסתכל על כל דבר במבט של חשיבות.

והביא בזה הלשון שאומרים "שכן חובת כל היצורים וגוי' ה'הודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס על כל דברי שירות ותשבחות דוד בן ישי עבדך משיחך", שמבואר מזה שבשביל זה בא האדם לעולם, להסתכל על כל דבר במבט של חשיבות ולא לבזו לשום דבר, כי הבז לדברים חי חיי שקר.

יזהר לקיים מילי דברכות

והאמת שבענין הביאור שכתב במאמר חז"ל "האי מאן דבעי למהוי חסידא, לקיים מילי דברכות", כיוון לצוואתו של המגיד הק' מזולאטשוב זיע"א ונדפס בספר "מלכי בקודש" (דפוס חדש ערך ברכה) בזה הלשון: **יזהר מאוד לקיים מילי דברכות לברך בדחילו ורחימו ככל מה דאפשר, וביותר ברכת הנהנין, כי אם אינו מברך על המאכל, הוא מטמטם את לבו ומשכיח ממנו את בוראו ומחטיאו חז"ל. ויזהר מאוד לקיים אל תהי בז לכל אדם, ואדרבא, לכל דבר שפל ימצא איזו מעלה טובה.**

במושכל ראשון שתי האזהרות נראות כאזהרות נפרדות והרי זה מעורר פליאה מדוע הסמיכן זו לזו. אך לפי מה שראינו מדברי המשגיח, הוא הפלא ופלא, כי זה תלוי בזה, כשהאדם מכיר במעלת המאכל אשר מזין את כל אברי גופו, אין הוא אוכל כלאחר יד, אלא מתבונן מה נעשה אז, איך הקב"ה קורע את הים בשביל לפרנסתו (כמו שאמרו חז"ל קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף), וממילא הוא מתעורר בלבו לברך למי שהכל שלו.

וכאמור, אין זה נוגע רק למילי דברכות,

על אדם. ואמנם כבר כתבו המפרשים* שאותו אדם לא היה מכוער סתם, אלא מכוער היה מחמת מעשי עבירה שהיה שקוע בהם. אך עם כל זה **אנו למדים ממעשה זה לפי ראות עינינו, עד כמה צריך להסתכל על הזולת במבט של חשיבות ולהתעלם מחסרונותיו.**

כשאנו מסתכלים על האדם, אנו נוטים לבדוק במגדלת מיד על חסרונותיו. אנו שוכחים כמה גדולה חשיבותו, זאת למרות חסרונותיו. אל תהי בו לכל אדם. כמה מהמפרשים פירשו להדיא שהדברים אמורים גם כלפי מי שחוטא לה' ר"ל. אין הכוונה שתתחבר אליו או שתלמד ממעשיו, אך הכוונה שתתרחק ממנו, תעמוד מן הצד, **ותתבונן כמה חשוב הוא באשר יש לו נשמה שהיא חלק א-לוה ממעל.**

רבינו יונה ב"שערי תשובה" מחלק את הליצנות לחמשה סוגים, ואת כולם הוא מתאר על זה האופן. את הסוג הראשון הוא מתאר: "איש לשון הנותן דופי בבני אדם", היינו מי שמחפש חסרונותיהם של בני אדם. את השני הוא מתאר: "מי שלועג לבני אדם, כי יבז להם בלבו לקוצר השגתם במעלות או בהצלחות הזמן בכבוד ובשררה". את השלישי הוא מתאר: "מי שלועג תמיד לדברים ולפעולות ואין דעתו להבזות בעליהם". וכן הלאה שאר הסוגים, עיין שם. הכלל הוא, שהמתלוצץ בז תחילה לאדם או לדבר שהוא רואה, וכתוצאה מכך, הוא משתמש בחסרונו לשמח את עצמו ואת 'שומעי לקחו'.

הלץ מתלוצץ מעצמו

והאמת שאם נתבונן בדבר נראה מעתה שהמתלוצץ יותר משעושה ליצנות מזולתו,

אותו חסרון לאורכו ולרחבו בחקותו אותו בפיו. כשמעירים לו איך הוא מעיז להתלוצץ עליו, הוא נענה בתמיהה: וכי דיברתי עליו רע? ובכלל, הלא כולם יודעים עליו שהוא כבד פה! לא חידשתי כלום!

יידע אותו לץ שאין עיקר העגל במה שהשפיל את כבוד האיש שממנו התלוצץ, אלא עיקר העגל הוא במה שבז בלבו לאדם ירא ושלם אשר רוח השכינה חופפת עליו, והכל בגלל דבר חיצוני ושולי אשר גרם לו לבוז למהות. הן בדרך כלל ערך הדבר נמדד לפי כל הפרטים, כי כל פרט הוא חלק מהשלם, ונמצא שכאשר האדם מתבונן בפרט אחד שיש באדם ומתלוצץ ממנו, הוא מוריד מערך האדם בכללותו.

לפעמים ישמעו את המתלוצץ אומר: לא אמרתי שאינו ירא שמים ותלמיד חכם. חס ושלום! לא אמרתי זאת. רק אמרתי שלפעמים הוא מדבר שטויות... רק אמרתי שלפעמים הוא מורח את דרשתו על פני שעתיים תמימות...

סוף כל סוף הפחתת מערך אותו ירא שמים בעיני עצמך, וכל זה מפני שאינך רואה שיש לו נשמה חצובה ממעל. מאחר שמבטך שטחי כל-כך, לכן אין אתה שם לבך שהקב"ה הוא זה שברא אדם פלוני עם חסרון זה, וכמו כן אין אתה שם לבך שאתה מתלוצץ מבריאתו של הקב"ה.

לך לאומן שבראני

ידוע המעשה ברבי אלעזר בן רבי שמעון שפגע באדם מכוער ואמר עליו כמה מכוער אדם זה, ואמר לו האיש: "לך לאומן שעשאני", והוצרך להתחנן בפניו שימחול לו (תענית כ, ב). אכן המעשה כפשוטו קשה להבנה, היתכן שצדיק כרבי אלעזר יאמר כך

א. ראה 'בן יהודע' על אתר. וראה עוד 'פרי צדיק' פרשת קדושים אות יב.

הלא יודע אתה שפלוגי משמש כאינסטלטור (גורף ביבין), ויודע אתה שכאשר תצטרך לעזרתו תפנה אליו, מדוע אתה מסתכל עליו ממעלה למטה! הרי משלימות הבריאה היא שיהיה מי שימשמש כאינסטלטור... אף אתה, אינך אלא בורג קטן ממכונה גדולה, מדוע אתה מעלה בדעתך שחשוב אתה יותר ממנו...

הנה אתה רואה את פלוגי מסדר את הלחמים המגיעים בבוקר בבוקר לחנות - על המדפים. מדוע אתה מסתכל עליו כאילו הוא נחות ממך! הלא נס עשה הקב"ה שפלוגי לא ימצא עבודה אחרת חוץ מעבודה זו כדי שתוכל לבוא בבוקר ולמצוא את הדרוש לך, וכפי שכתב הרמב"ם שמי שעוסק בתורה כל העולם כולו משמשו... מדוע תצעק עליו, מדוע תתלונן עליו כאילו היה עבד כנעני שלך...

ואפילו אם פלוגי רחוק עדיין מן התורה והמצוות, מה זה שונה? התפלל עליו שיחזור בתשובה, אך אל תבוז לו. למה תכעס על הפקיד בגלל שסירב לבקשתך? למה תזלזל בפלוגי מפני שדגל בשיטה אחרת משלך? הלא את כולם ברא הקב"ה בשבילך, כדי שתוכל להזדכך ולהתעלות...

כל יום מזדמן לו לאדם מפגשים כאלה עם אנשים, בהם הוא בטוח שהם מושחתים וטוב היה לעולם אם לא היו באים לעולם או לא היו עומדים לו בדרכו עכ"פ. לו היה מכיר בחשיבותו של כל אדם הנמצא בעולם, לא היה מעלה בדעתו לחשוב כך...

וזה אין צריך להיאמר, שחס ושלום להסתכל במבט של זלזול חלילה על מי שמשמש כמלמד לתינוקות בני שנתיים. הרי הוא עוסק במלאכה קדושה וחשובה מאין כמותה. מפני שפלוגי אינו מתחבר למלאכה

הוא עושה ליצנות מעצמו, שהרי הוא שם את עצמו ללעג ולשחוק באמרו קבל עם ועדה "דבר פלוגי אינו נחוץ לבריאתו של הקב"ה". תארו בדמיונכם איש אחד עומד ליד מכונית ומתלוצץ מאחד מחלקי המכונית אשר לדעתו אינו נחוץ, וכה הוא אומר: המוכר חשב שאם יוסיף עוד פיסת פלסטיק, יוכל להעלות את המחיר... הוא חשב שיוכל להערים עלי... לא, לא! עלי אי-אפשר להערים. אין שום צורך בחלק הזה. אסלק אותו מכאן ואפטר ממנו. אומר ועושה. הוא תופס באותו חלק, קורע אותו מהמכונית לקול צחוקם המתגלגל של חבריו, וכשמנסה להניע את המכונית, אינו מצליח.

ממי הוא התלוצץ?! הלא רק מעצמו הוא התלוצץ! כך הוא תמיד, כל פעם שהאדם מתלוצץ מבני אדם שמסתובבים בעולם, אך מעצמו הוא מתלוצץ, שהרי הוא מגלה דעתו קבל עם ועדה שאינו יודע שלאותם בני אדם על כל חסרונותיהם יש תפקיד גדול בעולמו של הקב"ה. וכשיעלה לעלמא דקשוט ויראה את האמת, או אז תהיה בושתו גדולה כל-כך, כי יראה עד כמה שם את עצמו ללעג ולשחוק.

חסו על עצמכם והיו תמימים

יש בני אדם שמתלוצצים מבני אדם חלופים, יש בני אדם שמתלוצצים מאנשים גדולים אשר לפי דעתם אין תוכם כבד, כסבורים הם שטוב היה להם שלא נבראו. חדלו לכם! הלא הדבר מוכרח שיש לאותם בני אדם שאתם מתלוצצים תכלית, כי אלמלא כן לא היו נמצאים בעולם. היו תמימים וייתב לכם! וכמו שאמר **הרה"ק מראפשיץ** זיע"א: "כמה פיקח צריך להיות כדי להיות תמים". חמלו על עצמכם! אל תעשו לעצמכם בזיונות!

ואם כן לא יראה את פני השכינה. ולהיפך, **מי שרואה את השכינה על כל צעד ושעל בעולם הזה, יזכה לראותם בעולם הבא.**

שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה

התנא אמר (אבות פ"ג מי"ג): "שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה". שורש הדבר הוא, משום שאותו יצר שמפתה את האדם לחשוב שאדם פלוני אינו חשוב כל-כך כמו שסבורים המון העם, הוא זה שמפתהו לחשוב שעבירה פלונית אינה חמורה כל-כך כפי שעושים אותה. **כפי שאינו רואה את החשיבות שבכל דבר, כך אינו רואה את החומר שבכל מעשה איסור, כי שורש אחד להם, וממילא הוא בא לידי עבירה.**

זוהי הסיבה שבני אדם מתחילים להשיל מעצמם כל מיני מנהגים וסממנים חשובים ביותר לחיי האיש היהודי, ולמשל, הלבוש המסורתי. הם הולכים ומתדרדרים כלפי מטה, מפני שאינם סבורים שאותם מנהגים וסממנים חשובים כל-כך. הם אינם רואים את עצמם כחשובים ואף לא את פעולותיהם כחשובים, ואם כן מה איכפת להם לוותר מעט על דא ועל הא. ובסוף כשיראו איך פלוני עושה עָל גדול מאוד, לא יזדעזעו בלבם כלום. זהו כח הליצנות.

כשהאדם חושב שאין הקב"ה זקוק לתפילתו, הוא עושה ליצנות מן התפילה, וכיון שכן, לא יעבור זמן רב עד שיפסיק לגמרי להתפלל. כח הליצנות ששורשו נעוץ בחוסר ההכרה בחשיבות כל דבר וכל פעולה, גורם לאדם לילך ולהתדרדר ולאבד את משוש חייו ח"ו, והלא קליפה גדולה היא עד מאוד.

יש והצדיק אומר שנחוץ מאוד להחזיק בהנהגה מסוימת, גדר או סייג, אך הוא אין לו כח לאמץ אותה, לכן הוא מתלוצץ ממנה

זו, לכן הוא מדבר כפי שהוא מדבר. והרי טפשות היא, כי הקב"ה ברא את עולמו בשלימות. איך היה העולם נראה אם לא היה אף אחד מקבל על עצמו מלאכה זו? אמור נא אתה! מה אתה מציע? אתה מציע שאף אחד לא ירצה לעסוק בה? **את הכל עשה יפה בעתו. הקב"ה מכניס משיכה בלבות בני אדם לעסוק במלאכות מסוימות, כדי שיהיו לבני האדם כל צרכם.**

ראו נא כמה בני אדם אינם מחשיבים לא את עצמם ולא את עיסוקם, וכל כך למה? משום שאחרים מסתכלים עליהם ממעלה למטה. כמה עקמומיות יש בדבר! אין הוא רוצה לקבל את המלאכה משום שאחרים יסתכלו עליו בהסתכלות של זלזול...

כת ליצים אינה מקבלת פני השכינה

עבודה גדולה היא להתחיל להסתכל על כל אדם ועל כל דבר הקיים בעולם במבט של חשיבות ומעלה, כי אלמלא כן יחיה האדם כל ימיו בעקמומיות. כת ליצים אינה מקבלת פני השכינה, לאו דווקא מפני שעברו עבירות, אלא משום שבטבעם אינם יכולים לראות את פני השכינה, כי אם יראו את פני השכינה, יתלוצצו גם אז ח"ו - זהו גן עדן! איש זה יושב בגן עדן! הלא אני מכיר אותו מילדותו!

אע"פ שלא יהיה אז מי שיצחק מליצנותו, הסתכלותו תישאר עקומה כפי שהיתה בעולם הזה. הרי אף כאן השכינה היתה בביתו ולא רצה לראותה, איך ירצה לראותה בעולם הבא! הלץ אינו רואה חשיבותם של דברים, אין לו הנאה מלהיות בעולם שבו יש לכל דבר ערך רב. הוא אוהב להרגיש תמיד שהוא נמצא בעולם שבו כולם מלאים השחתה, ושהוא חכם וחשוב יותר מכולם. וכיון שהוא אוהב להרגיש כך בעולם הזה, בוודאי ירגיש כך בעולם הבא,

לפיכך הוא מפנה מקום לילדות שבו, ומתחיל לחשוב - דבר זה אינו נחוץ כל-כך, דבר זה אינו נחוץ כל-כך, חומרה זו מיותרת, חומרה זו מיותרת, וכך הוא הולך ומתלוצץ על כל דבר שבקדושה, הכל כדי להקל מעליו את המעמסה.

הן ידוע שהאדם נפעל כפי פעולותיו, ולכן **כל שהאדם מחשיב את עצמו ואת זולתו, את פעולותיו ואת פעולות זולתו, וכל שהוא מחשיב כל מצוה או מנהג, ואע"פ שאינו יודע סיבת כל דבר, הוא מאמין שמסתמא יש חשבון בדבר, זה יועיל לו לעלות ולהתעלות במעלות התורה והיראה ולהתחבר אל כל דבר שבקדושה, ובוודאי יבוא יום ויבין גם סיבת כל דבר, שהרי כלל הוא בידו שכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, וכן יבין אז מדוע פלוני נחשב כל כך בעיני המון העם. אך בתחילה עליו לבוא בעינים עצומות, ולומר לעצמו: הלא שכלי דל כל-כך, ואיך יעלה בדעתי לזלזל חלילה באחרים או להסתכל עליהם ממעלה למטה...**

נכוננו ללצים שפטים

לזה יש להוסיף מה שכתב הרמח"ל בספרו "מסילת ישרים" בדברו בענין הליצנות ההורסת את הזהירות, וזה לשונו: וכבר גזרו אומר **חכמינו זכרונם לברכה** (ע"ז יח, ב) שהלץ מביא היסורין עליו, והוא מה שהכתוב עצמו מבאר בפירוש (משלי יט, כט): "נכוננו ללצים שפטים", כי זה הוא דבר שהדין נותן אותו, כי מי שמתפעל מן ההתבוננות ומן הלימודים, אינו צריך שיתייסר בגופו, כי כבר ישוב מחטאותיו בלי זה מכח הרהורי תשובה שיוולדו בלבבו על ידי מה שיקרא או שישמע מן המוסרים והתוכחות. אך הליצים שאינם מתפעלים מן

- חי, אין זה נחוץ... עצור רגע! אפילו לשיטתך שאין זה חשוב, אולי רק בשביל הביטול ראוי לך שתאמץ את ההנהגה... לא, אין הוא רוצה לעצור, הוא רוצה להתלוצץ...

הרבה ילדות עושה

ראיתי להגאון **רבי יחזקאל אברמסקי** זצ"ל שאמר כך: שנינו גבי סוטה (סוטה פ"א מ"ד): היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלים, ומאימין עליה כדרך שמאימין על עדי נפשות, ואומרים לה: בת! הרבה יין עושה, הרבה שחוק עושה, הרבה ילדות עושה וכו', וצריך להבין מה שייך כאן ילדות, ולכאורה יותר שייך כאן יצר הרע או תאוות. התשובה היא, שאותה מחשבה כביכול עבירה זו אינה חמורה כל-כך, נובעת תמיד מילדות (קינדערישקייט).

הוא אשר אמרנו בתחילה, שאותם לצים מתלוצצים, עושים ליצנות מעצמם יותר משעושים מאחרים, שהרי הם מגלים לכולם שעדיין ילדים קטנים הם. הילד הקטן, היות שאין שכלו בשל עדיין, אינו יכול להתבונן בחשיבותם של דברים, ולכן הוא רואה כל דבר רק מקופיאי, וממילא הוא בז לדברים חשובים ביותר. מי שנשאר ילד קטן, ממשיך להסתכל כך על כל דבר כפי שהסתכל עליו בילדותו. לכן אומרים לסוטה הרבה ילדות עושה.

ויש להשלים זאת במה שראיתי עוד מבעלי המוסר, שאמרו כך: לאדם יש כח חומרי המושך אותו בכל עת כלפי מטה, והיחיד שיכול להתגבר על אותו כח, הוא כח השכל שבמוח, אכן כשהילדות מתעוררת באדם, היא מפתה אותו שלא לשים לב אל המוח.

שורש הדבר הוא, מאחר שהחומר מושכו כלפי מטה, אין לו רצון לעמוד כנגדו,

פתאום נהפך לבך?" ענה להם: "הוא הסביר לי, אתם רק דיברתם". כששאלו את המנהל איך הסביר לו. אמר להם: "פשוט מאוד! נתתי לו שתי סטירות, עד שהבין שאין לו ברירה אחרת".

אם תתבוננו, תראו שכך הוא עם הילדים הקטנים. אומרים לילד: "לך לישון", והוא מסרב. מתחננים בו, מפצירים בו, מאיימים עליו, שום דבר אינו מועיל. נותנים לו סטירה קטנה, מיד הוא מבין. אין זה עונש, זה הסברה. הסטירה פותחת לו פתח להבין מה הוא מתבקש לעשות.

הלץ יש לו מאותה ילדות. אין הוא רוצה להפעיל את שכלו, לכן אינו מבין כלום, וכיון שאינו מבין כלום, יוכרח לקבל סטירות, לא בתור עונש, אלא בתור הסברה, כדי שיבין שהעולם הוא ענין רציני, ושאי אפשר ללכת בו אחר שרירות הלב. וכי רוצה היית שרק בזקנותך תקלוט במוחך שאין זה נורמלי לעשות מעשים כאלה?! הלא ממילא תצטרך להתיישר, ואם כן תתיישר כבר עכשיו! למה לך ללכת עכשיו בעקמומיות ולהזדקק לסטירות?

הוא מה שאומר לנו בעל מסילת ישרים: אתה יכול לחיות חיי אורה, תחשיב כל דבר שאתה רואה, תכיר בערכה של כל השגחה פרטית, וממילא ייוולדו בלבך הרהורי תשובה לתקן כל הטעון תיקון ויהיו חייך חיי אושר ועושר.

התוכחות מפני כח ליצנותם (באשר חושבים שכל אלה אינם נחוצים), אין להם תיקון אלא השפטים, שאלה לא יהיה כח בליצנותם לדחותם מעליהם כאשר ידחו המוסרים.

הנה כי כן, הלץ (ולדאבוננו יש לכל אחד לץ כזה בלבו, שורש פורה ראש ולענה) אינו מתייחס לכל מה שהוא רואה ברצינות הראויה. אין צורך לקחת את החיים כל-כך ברצינות - הוא אומר. לא קרה כלום... זה בסדר גמור... שכחת להתפלל, דיברת קצת לשון הרע, העולם לא נהפך בגלל זה...

בר דעת חוסך מעצמו יסורים

מן השמים מנסים להראות לו שמדובר בדברים רציניים, ולא כפי שהוא סבור, אך הוא אינו מוכן לשמוע. עד שנותנים לו מכה הגונה, ואז הוא מקבל זעזוע ומתחיל לקלוט שאין זה כפי שחשב עד כה; העולם כן מפחיד קצת...

לא רצו להענישו, רצו רק לעוררו, אך מה אפשר לעשות שאינו מבין עד שאינו מקבל זעזוע. מעתה לא ידבר יותר כפי שדיבר עד כה.

ידוע המעשה במי שלא רצה בשום אופן לחתום על מסמך בבנק, וכמה שניסו להפציר בו שיחתום וללכת עליו אימים, היה לא הועיל. עד שקרא לו המנהל בחדרו לכמה רגעים, ומשיצא - חתם כילד טוב. שאלוהו הפקידים בהתפעלותם: "איך

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת שמיני כ"ז ניסן ה'תשפ"א

חובת הזהירות מאכילת מאכלות אסורות אפילו בשוגג

ומה נפלא הוא שהאזה"ח הק' נקט לשון זה "שומר נפשו ישמור את הדבר", כי כן מבואר ב**זוה"ק** שהפסוק (משלי כא, כג) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", עולה גם על מאכלות אסורות, שהשומר את פיו שלא להכניס בו מאכלות אסורות, שומר מצרות נפשו.

עבודת הבעש"ט לתקן את השחיטה

והנה ידוע מה שהצדיקים אמרו שבספר האזה"ח הק' נמצאים כל יסודות הבעש"ט הק', ואכן ידוע שהבעש"ט ראה זאת כתפקיד לתקן את ענין המאכלות האסורות. הבעש"ט רצה ללמד את ישראל את מה ידגישו בעבודת ה', מה עיקר ומה טפל, מה חשוב ביותר ומה אינו חשוב כל-כך, אך ראה שיש מכשול גדול העומד לו לרועץ, כי הוא מטמטם את לבות בני האדם ומונע מהם להבחין בין עיקר לטפל, והוא ענין השחיטה שהיה זנוח מאוד באותה תקופה, הן ענין מומחיות השוחטים והן ענין כשרות הסכין, והן ענין טהרת השוחטים במקוה.

כך מובא בספה"ק "בית אהרן" (בליקוטים) שזה היה אחד מהדברים העיקריים שהבעש"ט בא לתקן, וכך ידוע

ולא תטמאו ונטמתם במ

אל תִּשְׁקְצוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַשְּׂרֵץ הַשְּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם (יא, מג), ובאזה"ח הק': **ואומרו ולא תטמאו בהם, אולי שייכוין לומר שצריכין ישראל להזהר לבל יכנסו לפיהם אפילו בהיסח הדעת, כי ההפרש שבין השוגג למזיד במציאות זה כשוגג כמזיד** (כלומר בתוצאה הסופית אין חילוק בין שוגג למזיד), **כי התינוב יעשה מעשהו בנפש אדם אפילו בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם, במעשה מזיד תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמא נפשו ותטמטם** (כלומר, הגם שיש איזה הבדל ביניהם, כי האוכל מאכלות אסורות במזיד נעשית נפשו שקץ, מה שאין כן באוכל בשוגג. עם כל זה בנוגע לטמטום הלב אין חילוק ביניהם), **והוא אומרו ולא תטמאו ונטמתם במ** (היינו שתיזהרו שלא יטמטמו לבכם בשום אופן, אף לא על-ידי אכילת מאכלות אסורות בשוגג).

שומר נפשו ישמור את הדבר

ומסיים האזה"ח הק': **וצריך האדם ליהזר בתוספת זהירות וזריזות בכל דבר אשר ייכנס בגדר ספק שיקוץ זה, ומה גם בזמנים אלו שנוהם האויר והארצות כולן יחד ואין לך גידולי קרקע שאין בהם מהשיקוץ שומר נפשו ישמור את הדבר.**

נעשה בחינת מת, והיא אבי אבות הטומאה לכולם, ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתת החיות שהוא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם. לכן התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה, הם שמרו נפשם שלא יתגאלו בפת בג המלך וביין משתיו, ולכן האירו אור שכלם והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר שתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח א-לוה אשר הוא ואורייתא כולא חד, ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים. אבל אנשים הללו (המפקקים במקורותיהם של חז"ל) בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאים, ולכך החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמרינו הבנויים על פי שכל אלוקי עולם ומלך עליון, והואיל והעיוז פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. וכך עלתה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם. עד כאן תוכן דבריו (של הבעש"ט).

נורא נוראות! החכם הגדול הרמב"ם ז"ל הבין תיכף ומיד שאין לו מה להתווכח עם השואלים, כי ברור היה לו כשמש שלבם נטמטם בגלל מאכלות אסורות ולכן לא יועיל להם כלום כי לא יוכלו לקבל את מתיקות נופת צוף מאמרי חז"ל...

הבעש"ט הרי הגיע לעולם כדי לעורר את בני דורו ובני הדורות הבאים אחריו לקיים יסודות הדת שנשכחו מן הלב, אם זה מצות האמונה והבטחון, ואם זה חובת

שהיה עובר ממקום למקום וממנה שוחטים חדשים. אף הוא עצמו היה אומר שהיצר הרע מצא לו עצה חדשה - במקום ההלחם על כל דבר בנפרד, הוא נלחם על ענין השחיטה כדי להאכיל לכולם נבילות וטריפות ולטמטם את לבם ואז כולם נופלים ברשתו.

אף אתה הקהה את שיניו

זוה לשון הספה"ק "דגל מחנה אפרים" (פרשת עקב) על הפסוק "ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד": שמעתי מאדוני אבי זקני [הבעש"ט הק'] זללה"ה על מדינה אחת ששאלו במכתב **ההרמב"ם ז"ל** על תחיית המתים לומר להם [מה מקורו] מן התורה, ומה שדרשו חז"ל בגמרא (סנהדרין צ, ב - צב, א) מן הפסוקים, אמרו שיש לדורשם באופן אחר, ולא רצה [הרמב"ם] להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידיו ר' **שמואל אבן תבון** שהוא ישיבם.

זוה תוכן דבריו (של ר' שמואל אבן תבון בפקודת הרמב"ם) בקיצור נמרץ: על פי חכמת הטבע כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהוא אלקות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בנין אב והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים. וכן להיפוך, חס ושלום נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדיעות זרות, וחיות שלו

ניצוץ קודש למקום שפל עד שמפילו לתוך דבר איסור וקשה מאוד ההעלאה, ומצטרך האדם להיות נחלה ח"ו, שאז הותר לו לאכול דבר איסור ומוציא אז הניצוץ הקדוש (דומה הדבר למה שכתב ה'בני יששכר' שלפעמים טובבים מן השמים להפיל מאכל איסור לתוך מאכל היתר ולבטלו בתוכו, זאת בכדי שיוכלו לאכול אותו ולהעלות את הניצוצות הטמונים בו).

ומסיים בעל תשואות חן: ובוזה באנו לביאור הפסוק "ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירתי מחלה מקרבך", פירוש שתוציא על-ידי התורה כל הניצוצות אפילו ממקור הטומאה, ולא תצטרך לבוא לידי חולי ח"ו ליהנות מדבר איסור לצורך העלאת ניצוצות, כי על-ידי התורה יתוקן הכל.

האדמו"ר מסקווירא זיע"א סיפר שפעם חלה הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א ברגליו והרופאים הציעו לו לשתות שמן דגים האסור בשתיה. השאלה נשלחה אל הפוסקים והללו השיבו פה אחד שמותר לו לשתותו לצורך רפואה מאחר שאינו כדרך הנאתו. אמר **האדמו"ר מראחמסריווקא ארה"ב** שליט"א בשם חותנו שהוא יודע בבירור שלא הסתמך על תשובות הפוסקים ולא שנה את השמן, באמרו **שהוא מעדיף להעלות את הניצוצות על-ידי היגיעה בתורה, כי אינו רוצה בשום אופן לטמטם את לבו במאכלות אסורות.**

מוטב שיהיה שוטה כל ימיו

וכבר נמצא כן בשו"ת **חת"ס** (ח"א סי' פג) שנשאל בענין קטן שוטה אם מותר למסרו למוסד נכרי שבו יוכלו לרפאותו ולהביאו לכלל דעת אך יפטמוהו במאכלות אסורות.

הביטול להקב"ה ולצדיקיו היראים וכהנה רבות, אך ידע שאם ימשיכו לאכול נבילות וטריפות ידבר מעתה ועד עולם וכל דיבוריו יפלו על אזניים ערלות, לכן הלך מעיר לעיר ומכפר לכפר והעמיד שוחטים יראים וכשרים כדי שיהיה למי לדבר.

התקדשתם והייתם קדושים

ויסוד זה מבואר כאן בדברי האור החיים הק', וממשיך עוד האוה"ח הק' כלפי מי שישאל: "איך אוכל להזהר שלא להכשל במאכלות אסורות אפילו בשוגג? הרי אין הדבר מסור בידי!", שזהו מה שאמרה תורה בהמשך "והתקדשתם והייתם קדושים", וזה לשון האוה"ח הק': **פירוש, אם אתם מתקדשים, אני אקדש אתכם לכל יכנס לגופכם דבר שיקוץ, על דרך אומרים** (חולין ה, ב) **[בהמתן של צדיקים] אין הקב"ה מביא תקלה על ידו, וכל שכן צדיקים עצמן, והעמידו התוספות מאמר זה בדבר איסור הנכנס לגופו של אדם כי הקב"ה ישמרהו בזה.**

מבואר מדברי האוה"ח הק' שהמאמר "אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים" עולה לא רק על הצדיק הגמור דוגמת רבי פנחס בן יאיר, אלא גם על כל אחד שמקדש את עצמו בעשיית גדרים וסייגים שלא יאכל מכל הבא ליד, כי אף הוא מסייעים לו מן השמים שלא ייכשל במאכלות אסורות אפילו בשוגג.

הסירותי מחלה מקרבך

ומה נפלאים דיבוריו שבספה"ק **"תשואות חן"**^א (ליקוטים לפרשת משפטים): והנה לפעמים על-ידי מעשי האדם מוריד

א. להרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע, מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע.

ולדידן, יש שהאדם רוצה להקל לעצמו
 בחשבו שאף אחד אינו משים לב. יקח
 בחשבון שהקב"ה הבטיח "והתקדשתם
 והייתם קדושים" - אם ייזהר במה שנכנס
 לפיו, יום אחד ייפתחו לו מעיינות החכמה.
 הלא לאדם יש הרבה דברים המעכבים אותו
 מלקלוט את חכמת התורה, ותמיד צריך
 לקחת בחשבון ענין המאכלות האסורות.
 ואכן הצדיקים היו תמיד מרגישים. כשהיו
 אומרים להם על פלוני שמוחו נעול, אמרו:
 שיתחיל להחמיר בכשרות ומוחו ייפתח
 לרווחה...

לאחר שהוא מגיע למסקנא מבוססת היטב
 על מקורות רבים בהלכה שמותר למסרו
 למוסד בתנאי שיוציאוהו משם לפני שיגיע
 ל"ג שנים ויום אחד, הוא כותב כך: ומכל
 מקום העידו קדמונינו ז"ל שעל-ידי מאכלות
 אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו
 טבע רע, עדיין אני אומר מוטב שיהיה
 שוטה כל ימיו וכו'.

פחד פחדים! להלכה מותר, אבל מה
 יהיה לך מזה אם לבו יהיה מטומטם? עדיף
 שישאר שוטה כל ימיו...

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת שמיני כ"ה ניסן תשע"ז

הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א

כ"ה בניסן ה'תרל"ו

על העבר. ועתה באו לשאול את הרה"ק מצאנז אם הצדק אתם.

כתב להם הרה"ק: קבלתי מכתבם, והנה לא ידעתי מה ספק לכם שרוח הקודש שורה גם עתה על הראוי לו, אף על פי שבטלה הנבואה מן הנביאים, הלא בפירוש איתא **בבבא בתרא** פ"ק (יב, א) וז"ל הש"ס: אמר ר' אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים. אטו חכם לאו נביא הוא! הכי קאמר: אף על פי שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר "ונביא לבב חכמה", מי נתלה במי? הוי אומר קטן נתלה בגדול!

בהמשך התשובה הביא ה'דברי חיים' כמה ראיות שאע"פ שבטלה נבואה, רוח הקודש לא בטלה, וכתב: ומה שאמרו (סוטה מה, ב) דמימות הנביאים ניטלה רוח הקודש, היינו רוח דנבואה, אבל רוח הקודש דחכמה, ולהסכים בשכלו עם הלכה למשה מסיני, זה לא בטלה, ולא יכחיש זה רק אפיקורס.

פוחת שערי תשובה

גאון ופוסק היה בדורו. אכן הדבר נחשב לפלא, איך רבי ומנהיג אלפיי חסידים אשר פועל ישועות בגלוי, והתפלל שעות ארוכות, ועורך שולחנו ברבים כל יום, משמש יחד עם כן כפוסק הדור אשר משיב אלפיי שאלות הנשלחות אליו מרבנים דגולים ויושבי על מדין.

תשובה בענין כתיבת ה'אור החיים' ברוח הקודש

פללא לציין שבהרבה מקומות, הטמיע בתוך התשובה עניינים של חסידות, כך שאפשר לראות באותה תשובה הן כוחו בהלכה והן כוחו בחסידות ורוח הקודש. אחת מהתשובות המאלפות היא בסימן ק"ה. שם נשאל לגבי מעשה שהיה במלמד דרדקי שאמר לתלמידיו שה'אור החיים' ה'ק' לא כתב ספרו ברוח הקודש, שהרי בפירוש אמרו **חז"ל** שבטלה רוח הקודש. כשנודע הדבר להורי התלמידים, חרה להם היטב, ובאו יחד בעצה לפטר את המלמד מתפקידו, ואף לא לשלם לו שכר מלמדות

להעבירו, ואם תרצו לחוס על נפשו ונפשות ביתו, תנו להם איזה הספקה, הלא ב"ה הרחיב גבולכם ואתם עשירי ונכבדי ארץ, ולמה תחפאו על נקלה לרחם על תועב כזה להניחו להאכיל טריפות, ולמה לא תחוסו על נפשיכם היקרה שלא תתגאל במרק פיגולו, ודבר זה ידוע שאין דבר עבירה כמאכלות אסורות שמטמטם הלב הישראל.

והפטיר: ובעוונותינו הרבים על ידי זה יצאו כמעט מן הדת כמה קהלות בארץ לועז על ידי השו"ב הקלים, ואכלו ונתפטמו בטריפות, וגברו עליהם דעות זרות, עד שפקרו ונאבדו מתוך קהל הקדוש, ולכן ידידי, הזוהר מלחוס על התועב הזה ואל תחמולו עליו על המאכיל טריפות הזה.

את זה תאכלו מכל אשר במים - מנהג אכילת דג סלמון

ה"דברי חיים" הקפיד מאוד שיהיו דגים בשבת. יכול היה לבזבז שמונים רייני"ש, סכום שהיה יכול לכלכל משפחה שלימה בישראל במשך שנה שלימה ויותר, כדי להשיג דגים מנהרות רחוקים. עוד הקפיד שיהיה דווקא דג סלמון (לאק"ס פיש).

והנה ראיתי שגם הרה"ק רבי יוסף ברוך מניישטאט זיע"א הקפיד לאכול דג סלמון דווקא, ונימוקו עמו, כי יש מאביו הרה"ק בעל "מאור ושמש" (ליקוטים) שדג זה הוא המובחר שבכל הדגים, משום שיש לו סנפירים הרבה, וככל שיש לדג יותר סנפירים, סימן הוא שטהרתו מרובה. ובלשון ה"מאור ושמש": יש בנמצא מין דג הנקרא במדינתנו לאקוס ויש לו סנפיר יותר על שארי הדגים, והוא מפני שהוא מובחר ממיני הדגים.

כן ראיתי מסופר על הרה"ק מניישטאט שאמר בהראותו באצבעו על הדג שנעמד

ומה שכתבתם תשובות מגדולי דורינו שבטל לגמרי רוח הקודש, לא אאמין שיצא זה מפי רבותינו שיחי, ומי יודע מה שכתב להם המתעה הנבל הזה, אבל האמת עד לדרכו שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי החומר יש להם רוח הקודש, וכמבואר במורה (פרק ל"ו) וברמב"ן ז"ל בהדיא.

ופוסק שם את פסקו: ולכן בעל אור החיים נשבג"מ בודאי חיבר ספרו ברוח הקודש, אך לא הוא לבדו, רק כל מחבר אפילו בדורינו, אם הוא ראוי לכך חיבר ספרו ברוח הקודש, היינו שהסכים בחכמתו לאמיתו של תורה, וכן כתב ה'תומים' לדינא (בקיצור ת"כ ס"י קכ"ג וקכ"ד) שאין לומר קים לי נגד השולחן ערוך משום שכתבו דבריהם ברוח הקודש ע"ש.

ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של אוה"ח, הוא אפיקורס שאינו מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהיה ראוי לרוח הקודש, והמלמד הזה כפר בעיקר רוח הקודש וליעג על דברי הש"ס בבא בתרא הנ"ל, ויפה עשיתם שלא עזבתם את בניכם בידו, וישר כוחכם בזה. אך שכר מלמדות לא אוכל לפסוק שלא בפני בעל דין בלא ראות מעשי הנהגתו, כי אולי משגה הוא בזה, ובוזה תוכלו לסמוך על מורה שיש בקהילתכם והיה שלום.

תשובה בענין שוחט שהכשיל את הרבים

בתשובה אחרת לשאלה על אודות שוחט שהכשיל אנשים מבני ישראל במאכלות אסורות אם מותר לפטרו מעבודתו, או שמא צריך לחוס על נפשו ועל נפשות ביתו שלא יישארו בעירום ובחוסר כל, כתב לאחר תשובה מנומקת היטב: בודאי הנקלה ונתעב הלז ראוי

תחילה מן המלוח משום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. וכיון שנשתרש אצלו מנהג זה, לא היה רוצה לשנות ממנו אע"פ שעבר למקום שהדגים מצויים שם. אך אני - הפטיר הרה"ק משינאווא - לא הייתי אף פעם במקום שאין הדגים מצויים שם ומעולם לא הוצרכתי לנהוג כן, לפיכך טעמתי תחילה מן המתוק שהוא חביב.

המקבלים קדושה משבת קדשך - כוחו של צדיק

פעם ישב הרה"ק מצאנז בסעודה שנערכה ביום רביעי ודיבר שם דברי תורה מענין קדושת השבת בהתלהבות עצומה. העידו כל המשתתפים באותה סעודה, שכל-כך גברה אז התלהבותו, עד שכולם נתדבקו בקדושת השבת ובטוחים היו שהם נמצאים ביום השבת. כשהצדיק גמר לשאת את דברי קדשו, שוטט בעיניו בין המשתתפים ואמר: גוט שבת, גוט שבת!

הגאון המנחת יצחק סיפר שזקנו הגאון רבי יהודה צבי מגאלינא זצ"ל היה מהמשתתפים באותה סעודה. שח לו זקנו שהוא היה אחד מאלה שהחזיקו ראש וזכרו שאין זה יום השבת, אך בטוח היה שזה ערב שבת. לאחר הסעודה אץ רץ לביתו, לקח את בגדי השבת, ונחפז למקוה לטבול לכבוד שבת קודש. בדרכו אל המקוה בשעות של אחר הצהריים, פגש עוד אחד מהמשתתפים באותה סעודה, וראה שגם הוא הולך עם בגדי השבת לעבר המקוה. הלכו שניהם יחדיו, וכשהגיעו למקוה, ראו שהיא נעולה כדרכה להיות נעולה בשעות של אחר הצהריים דימות החול. רק אז חזרו לעצמם והבינו שאין זה לא שבת ולא ערב שבת, כי אם יום חול פשוט.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

על השולחן: דג זה רץ ארבע מאות פרסה כדי להיות אצלי בשבת. כן מסופר שתושבי צאנז קבעו סימן לעצמם - כל פעם שמגיע אליהם דג שלמון על ידי סוחרי הדגים באמצע השבוע, סימן הוא שהרה"ק מניישטאט עתיד לשבות בצאנז, כי בוודאי הובא הדג על ידם מפני ששמעו שהוא מתכוון לשבות שם.

קדימה באכילת דגים

בשבת הראשונה לאחר הסתלקות הרה"ק מצאנז, הנהיגו שנים מבניו הקדושים את העדה המיומתת, הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא והרה"ק רבי ברוך מגארליץ. המנהג היה אצל הרה"ק מצאנז שהיו מגישים לו שני מיני דגים, דג מלוח ודג מתוק, והוא היה טועם תחילה מהמלוח ואחר כך מהמתוק. והנה באותה שבת כשהבנים הקדושים ערכו את השולחן הטהור, שינה הרה"ק משינאווא ממנהג אביו וטעם תחילה מהדג המתוק. הרים עליו אחיו את קולו: באתריה דמר! אתה יושב במקום אביך ואתה משנה ממנהגו! ונפל על הארץ בהתעלפות.

אכן ראיתי בספר "דרכי חיים ושלוש" להגה"ק ממונקאטש זיע"א, שהביא מה שהשיב אז הרה"ק משינאווא כדי לקיים "והייתם נקיים מה' ומישראל", וזה תוכן דבריו: כשאבי מורי הרה"ק מצאנז היה ברודניק, לא היו הדגים מצויים, לכן כשמצאו דג בתחילת השבוע, שמרו אותו לשבת, וכדי שלא יתעפש, מלחו אותו במלח, ואם אירע ונזדמן להם אחר כך דג אחר בערב שבת, לא היו צריכים למלחו, ונמצא שהיו להם באותה שבת שני דגים, מלוח ומתוק. וכיון שהדג המלוח היה יותר מצוי אצלו מן המתוק, היה נוהג לטעום

